

832
1950

ორგანო სსძ. სრც.-ღმმ. პარტიის საზღვარ-გარეთელ ბიუროსი.
Organe du Bureau à l'Étranger du parti Social-démocrate de Géorgie.

დვანი

დროშა

“NOTRE DRAPEAU”

Directeur: MICHEL STOUROUA.

N° 5

პარიზი

თებერვალი

Paris.

1950

მ ი მ ლ ი ნ ა რ ე ს ა კ ი თ ხ ე ბ ი .

ქართველი ვრი ხაფრთხეში.

ქართველი ვრი ამჟამათ იმყოფება დიდი საფრთხის წინაშე, დაიცავს და შეინახავს თავის რასიულ არსებობას თუ გადაგვარდება და გაქრება.

კაცობრიობის ცივილიზაცია ვითარდება, როგორც წინა წერილში ვთქვით, ორ სხვადასხვანაირ ხაზზე. ერთია სახელმწიფოს ბატონობა ვრზე, მეორეა ვრის ბატონობა სახელმწიფოზე. პირველი ცივილიზაციის ხალხები დიდი ხანია გაქრენ, გადაგვარდენ, სხვა ხალხებში აირიენ. მესამოტამიის უძველესი ვრები აღარ არსებობენ. ამ ქვეყანას ახლა დაპატრონებია არაბები. მოსკოვის ახალი ნაეუქოდონოსორი ასეთივე ბოლოს უმზადებს კაცობრიობას. რაც ძველმა ნაეუქოდონოსორმა მოიმოქმედა პატარა ტერიტორიაზე, ახალი, მისი მოადგილე, მასვე უმზადებს მოფლიოს.

მეორე ცივილიზაციის ვრები არსებობენ და ბატონობენ დღევანდლამდე. მათ ემუქრება პირველი ხაზის აღმდგენელი და თავის საკუთრათ გამომცხადებელი—რუსეთი. ახლა ამ ორ მოპირდაპირე ბანაკს შორის არის დაჯახება, «ცივი ომი», რაიცა ადრე თუ გვიან გათავდება ვრთ-ვრთის გამარჯვებით.

ამ სოფლიო ჭიდილშია დღეს მომწყვდეული საქართველო, გადაყვანილი ძალით მოსკოვის მიერ პირველ, სასიკვდილო საფუძველზე. მისი დაბადება, განვითარება, გაზრდა შეუჩერებლივ ვიდოდა მეორე ხაზით, რამაც ის გადაარჩინა გაქრობას. მხოლოდ ახლა პირველათ, ამ ოცდაცხარა წლის წინეთ ის გახდა მსხვერპლი მოსკოვის და იმყოფება საშიშარ მდგომარეობაში.

რატომ პირველი ხაზი აქრობს ხალხებს, მეორე კი ინახავს? ყველა ორგანიზმს. ინდივიდუალურს თუ სოციალურს აქვს საკუთარი ენერგია მოქმედების, მუშაობის, თავის-თავის პატრონობის და შენახვის. თუ ეს თვისება დასუსტდა, დავარდა, გაქრა—ასეთივე ბედი ეწევა მის მატარებელ არსებას, ვრს და საზოგადოებას. პირადი და ნაციონალური ენერგიის დასუსტება თან ითრევს მთელ ვრს, რომელსაც ეკარგვის ნების-

30262

ყოფა, თაოსნობა, თავის აწმყოზე და მომავალზე ფიქრი და მზადება. აი ამ თვისებების გაბატონებამ პირველი ცივილიზაციის ხალხებში დაკარგა ისინი და გადაიქცენ არქეოლოგიურ ნაშთებათ. ერს, რომელსაც მთავრობა და მისი მოხელეები ბატონობენ, არ შეუძლია თავისი მოფიქრებით და უნარით რამე გააკეთოს, თვითეულ ნაბიჯს, თვითეულ მოქმედებას, თვითეულ აზრს უკარნახებს მთავრობა და მას უნდა დაემორჩილოს—ასეთ წყობაში არ არის პიროვნება, არ არის საზოგადოება, არის მხოლოდ სახელმწიფო და მისი აგენტები, სწორედ ეს წყობილებაა, რაიცა დღეს ბრძანებლობს საბჭოთა იმპერიაში და ეს ანტიკომუნისტური წყობა გამოაქვთ ახალ ცივილიზაციათ. რაკი მთელი ერი ეკონომიურათ, კულტურულათ, პოლიტიკურათ სავსებით დამოკიდებულია მთავრობაზე. ცხადია მისი დაცემის კარები გაღებულია. აქ ადამიანი არაფერია. ხელისუფლება ყველაფერია. მეორე ცივილიზაცია ემყარება ადამიანებს. ინდივიდუალურ ეკონომიკას, თვითეული პიროვნების გამპირიახობას, უნარს და ნებისყოფას. აქ ზოგი დიდი შეძლებისაა, ზოგი ღარიბია, მაგრამ ორივე აღუშრვილია თავისი რჩენის აწყობის თაოსნობით; სახელმწიფო ამ ურთიერთობაში უძლურია, ის თვით არის დამოკიდებული პიროვნებებზე.

ქართველ ერს თავის სამიათასი წლის ისტორიაში პირველათ მხოლოდ ახლა თავს დაახვია საბჭოებმა თავისი ახლათ გამოცხადებული უძველესი წყობილება. არც ერთ დამპყრობელ ერს, არც ერთ სარდალს, დაწყებული ჩინგისხანიდან არ შეუცვლია საქართველოს საარსებო საკუთარი შენობა და თავისი ნაციონალური წესები არ შეუტანია. ყველა ისინი კმაყოფილდებოდენ ვადასახადების აღებით, ახალი ხარკის გაწერით. საქართველოს მეფე მირიანი იყო სპარსეთის წესებზე; მან იცნა არსებული წყობა, ის გაამაგრა და ბოლოს ქრისტიანობის მიღებით სავსებით გამოეთიშა სპარსეთს. მხოლოდ ახლა, ამ ახალ დროში, მოსკოვის ძალმომრეობით ქართველი ერი იქნა გამოთიშული თავისი სამიათასი წლის ისტორიული საფუძველიდან და ძალით გადაყვანილი მისთვის სრულიად უცნობ ეკონომიურ და პოლიტიკურ საფუძველზე. საქართველო მთელ თავის არსებობის მანძილზე ეწეოდა ბრძოლას თავისუფლებისთვის, მუდმივ თავის დაცვას და თავისი ისტორიული გზის შენახვას. აი ეს გზა ახლა გაწყვეტილია, ძალით გადაყვანილია სხვა ერის ძველ გზაზე და მის წინაშე დგას დიდი ამოცანა: შეინახოს თავისი თავი, თავისი სული და აზროვნება. ის ვერ მიიღებს, არ მიიღებს

სახელმწიფოს, ისიც უცხოს, მასზე გაბატონებულს, მის მონა-
მორჩილათ, მის ჯოგათ გადაქცევას. ის არ შერიგებია მონ-
გოლთა ბატონობას საუკუნეთა განმავლობაში, ის მუდამ იყო
და რჩებოდა თავის საზოგადოებრივ ნიადაგზე, თავის მოქმე-
დების ბატონ-პატრონათ.

ერთისიტყვით, საქართველოს არასოდეს არ განუცდია
ისეთი დაპყრობა, როგორც მას თავს მოახვია საბჭოებმა.
ის განვითარდა საკუთარი ნივთიერი და სულიერი თვისებე-
ბით. მას აქვს დაბადებიდან საკუთარი განვითარებითი ხა-
ზი, ეს საფუძველი მისი ხანგრძლივი არსებობისა. როგორც
კი ეს ხაზი შეირყევა, უცხო ერის სავალ გზას თავისათ მი-
იღებს, მისი დაცემა დაწყებულია, მისი გაქრობა მოახლოვე-
ბულია.

ამ საშიშროებას ბოლო მოუღო თავისუფალ საქართვე-
ლომ თავისი ახალი კანონებით: წვრილი საკუთრება ხალხს,
თვითეულ პიროვნებას, სხვილი საკუთრება ერს, რასაც და-
ერთო შესაფერი პოლიტიკური და სოციალური წყობა. საქა-
რთველო ამ რეფორმებით დარჩა და გამაგრდა თავის ისტო-
რიულ გზაზე.

და აი ახლა ამ ჩვენი არსებობის ფუძეს ლახვარი ჩასცა
მოსკოვმა, მოიმოქმედა, ის რაც არასოდეს არ მოუშოქმედე-
ბია რუსის მეფეებსაც. მათ ჩვენსში არ შემოულიათ რუსეთში
გაბატონებული მიწის საერთო მფლობელობა წოდებული
ობშჩინა. ჩვენი ხალხი ცხოვრობდა თანახმათ თავისი ზნე-
ჩვეულებისა.

საქართველოს ფეოდალური სახელმწიფო ჩამოყალიბდა
მეექვსე საუკუნეში. მთელი ძალა-უფლება ხელში ჩაიგდეს
აზნაურებმა და მთავრებმა. გლეხებს ჩამოართვეს საკუთრება
და დაიყმეს. მაგრამ ეს იყო არა დიქტატურა სახელმწიფოსი,
არამედ კერძო პირთა ურთიერთშორისო ბრძოლა. ბატონი
ყმას ადებდა ხარკს, ყმა აძლევდა ბატონს შემოსავლის ნა-
წილს. იყო ბრძოლა კერძო პირთა შორის არსებობისათვის.
არასოდეს მოსახლეობის ცხოვრება არ ყოფილა მთავრობაზე
დამოკიდებული. რუსეთში კი, პირიქით, ფეოდალობა არ არ-
სებობდა, მისი ადგილი ეკავა სახელმწიფოს და ხალხის მთე-
ლი ცხოვრება იყო მის მიერ ნაკარანხევი.

ქართველი ხალხი არ აღზრდილა ასეთ საფუძველზე, არ
აუღია თავისთავზე მოხელეთა ბატონობა. მათი ბრძანება და
განკარგულება თავის პირად საქმეებში. მხოლოდ ახლა ბოლ-
შევიკური დიქტატურა მას თავს ახვევს ძველი რუსეთის წყო-
ბილებას, გადაყავს ის სასიცოცხლო ცივილიზაციის გზიდან
სასიკვდილოთ ცივილიზაციის გზაზე.

და ისმება საკითხი: როგორ, რა საშუალებით შეუძლია ქართველ ხალხს შეინარჩუნოს ძველი სული და გული, ძველი ადათ-ჩვეულებანი? ამისი საშუალებაა ერთი—დარჩეს ძველ აზროვნებაზე, არ შეურიგდეს არსებულ წყობილებას და მიიღოს ყოველივე ღონე მისი უღლის შესამსუბუქებლათ და ბოლოს მთლათ გადასადგებათ.

ამ მიზნით ქართველ ხალხმა უნდა მიიღოს შემდეგი ზომები:

1. მან უნდა შეინახოს თავისი ნაციონალური სული-სკვეთება და ნებისყოფის სიმავრე.

2. არ იცნოს მისი დღევანდელი ეკონომიური წყობა თავის წყობათ და მისაღებათ.

3. მას დაუპირდაპიროს მუდამ დამოუკიდებელი საქართველოს მიერ მიღებული და გატარებული სოციალური ფუძე.

4. ის დღეს ემორჩილება უცხო ძალას, მუშაობს მისი ბრძანებით, მაგრამ სულიერათ, აზროვნებით მას ეთიშება და თავისუფალი საქართველოს დროშის ირგვლივ გროვდება.

5. ის იბრძვის იმ მიზნით, რომ მიმდინარე ხანაში გააფართოოს თავისი საკუთარი სამუშაო შესაძლებლობანი, თავისი საკუთარი მიწის რაოდენობა, თავისი მუშაობის და თავის რჩენის საშუალებანი დამოუკიდებლათ მთავრობისა.

6. სახელმწიფო ეკონომიკის საგანია ერის სხვილი საკუთრება და არა კერძო წვრილი მეურნეობა, ხელოსნობა და ალებ-მიცემობა.

7. რაც შეიძლება მეტი უფლება პიროვნებას, ხალხს, ნაკლები უფლება სახელმწიფოს და მის აგენტებს.

ბრძოლა ამ ნიადაგზე, ამ მოთხოვნილებათა განსახორციელებლათ შეინახავს ქართველი ერის ძველ სულიერ სიმავრეს, გამოეყოფა სავსებით საბჭოთა ეკონომიურ ძალმომრეობას და იქნება მომზადებული იმ მომენტისათვის, როცა საბჭოთა უკანასკნელი ზარი დაირეკება და საქართველო განთავისუფლდება.

ნ. ქვრდანია.

მცირე შენიშვნები

დიდ ა მ ბ ე ბ ზ ე.

ირკვევა, რომ მიმდინარე წელს საერთაშორისო გართულებათა ცენტრათ შორეული აღმოსავლეთი გვევლინება.

დღემდე «ცივი ომის» ყველა პერიპეტეიბთა ასპარეზად ევროპის კონტინენტი იყო. ბერლინის ბლოკადა, საბერძნეთის სამოქალაქო ომი, ჩეხოსლოვაკიის მოსკოვის ორბიტაში საბოლოოვით გადასვლა, ტიტო; აი, რამ შთანთქა დასავლეთის მთელი ყურადღება და ამიტომაც აქ იყო გადმოტანილი ანგლო-საქსონთა მთელი პოლიტიკური, ნივთიერი და სამხედრო არსენალი.

შორეულ აღმოსავლეთზე კერძო შენიშვნებს და ისიც დროგამოშვებით, თუ წააწყდებოდა დასავლეთის დიდ პრესაში მკითხველი.

უეცრად სცენაზე გამოგორდა მსგავსად deus ex machina-ს ვებერთელა ამბავი: ჩინეთის გაბოლშევიკება.

როგორ მოხდა ეს?

შეგვიძლია დაუშვათ, რომ მოსკოვმა მარჯვე მანიოვრით იგემა ასეთი დიდი გამარჯვება? გარეგნული შთაბეჭდილება სწორედ რომ ასეთია; მაგრამ სინამდვილეში ჩინეთში დასავლეთის მარცხს, რასაკვირველია, მოსკოვის დივერსიის შედეგათ ვერ ჩავთვლით.

მოსკოვმა სამი წელი იბრძოლა ევროპის თავდაცვის კედლის გასარღვევად; ამ ფრონტზე, ჯერჯერობით, ყოველ შემთხვევაში, იგი დამარცხდა. ახლა, თანახმად მისი სტრატეგისა, მან მოქმედების ცენტრი შორეულ აღმოსავლეთში გადაიტანა, სადაც ერთ წუთსაც მას დასავლეთის საწინააღმდეგო მუშაობა არ შეუწყვეტია და როცა ამ მუშაობის ნაყოფი მომწიფდა, იგი ჭირნახულს საწყობში ალაგებს.

ჩინეთში მოსკოვის მუშაობას 28 წლის ისტორია აქვს. ჩვენ აქ მას ვერ შევხვებით; მხოლოდ ჩინეთის დღევანდელი მდგომარეობის გასაგებათ, საჭიროდ მიგვაჩნია ზოგიერთ მის მომენტებზე მკითხველის ყურადღების შეჩერება.

ჯერ კიდევ 1918 წ. ნიშანში ამოიღო სტალინმა ეს ქვეყანა. ტროცკისთან პოლემიკაში მან საერთაშორისო რევოლუციის წინასწარ პირობათ ჩინეთის გაბოლშევიკება წამოაყენა.

1927 წ. პარტიულ კონგრესზე სტალინის მოხსენებას საფუძვლათ შემდეგი თეზა დაედვა: ხალხთა დიდი უმრავლესობა აღმოსავლეთში მოსახლეობს; კაპიტალისტურ ქვეყნებში მხოლოდ კაცობრიობის ერთი მესამედია (363 მილ.) მოკალათებული; მაშასადამე, საჭიროა ამ უმრავლესობის გამოღვიძება, მისი დასავლეთის წინააღმდეგ დარაზმვა და საერთაშორისო რევოლუციისათვის ნიადაგი მომზადებულიაო.

ასეთ გამარტივებულ მშრალ ციფრებზე დამყარებულ კონცეპციას მარქსიზმთან რომ არაფერი არა აქვს, ეს სხვა საკითხია; მხოლოდ ლენინ-სტალინიზმი, რომ კოლონიალურ ხალხთა რევოლუციებს თანამედროვე ცივილიზაციის დასამხობ მთავარ საშუალებათ თვლიდა და თვლის, ამას მოწმობს მთელი მათი 30 წლის მუშაობა.

მაო-ცზე-დუნეი, დღევანდელი ჩინეთის დიქტატორი, სტალინის ძველი ნაცნობია; კიდევ 1931 წ. მას შეხვდა კომინტერნის სხვა წევრებისათვის უჩვეულო პატივი: სტალინის პირადი აუდიენცია. კრემლის ბატონმა ამგვარად დააფასა მოლოტოვთან საუბარში ახალგაზდა მაო: «ეს ჩინელი გაცილებით უფრო სინტერესოა, ვიდრე მახოვიას») ყველა მათხოვრები ერთად აღებულებია.

ამ დღიდან იწყება ამ ორ პირთა თანაშრომლობა და ვინც ამ შეუწყვეტელ ურთიერთობას გაეცნობა, მასში შორეულ აღმოსავლეთის დღევანდელი მდგომარეობა გაკვირვებას ვერ გამოიწვევს. თვითეული საფეხური მათი გამარჯვებისა უამრავ მსხვერპლთა სისხლით არის მორწყული; ძვირად დაუჯდა ჩინეთის ხალხს სტალინ-მაო-ცზე-დუნის დღევანდელი ტრიუმფი; მაგრამ უნდა შევნიშნოთ, რომ ეს უკანასკნელი არ მიეწერება მთლიანად მათ თაოსნობას და შეუპოვარ ბრძოლას; ამ გამარჯვებაში წილი მიუძღვის იმათაც, ვისთვისაც ეს გამარჯვება დიდ დამარცხებათ უნდა ჩაითვალოს.

დაუჯერებელია ასეთი რამ, რომ ეს ფაქტი არ იყოს. შორეულ აღმოსავლეთის ამ კუთხეში ბოლშევიზმის პოტენციალურ მტრებათ იაპონია, ჩინეთის ნაციონალიზმი და დასავლეთის სახელმწიფოები ითვლებოდენ; სწორედ ამ ძალებთან შორის შინაურ წინააღმდეგობამ ნიადაგი მოუმზადა და ხელი შეუწყო ჩინეთის გაბოლშევიკებას. ჩინეთ-იაპონიის ომს ამერიკა-იაპონიის სამკვდრო-სასიცოცხლო შეტაკება მოჰყვა, რუსეთი განზე დგას, «ნეიტრალიტეტს» იცავს, მაგრამ ეს მას ხელს არ უშლის ჩინეთში რომ პოზიციები მოიპოვოს ომის გათავებისას. როცა საერთო ბრძოლის ველზე ბურჟუასი გაიფანტა აღმოჩნდა: იაპონია სავსებით განადგურებული, ტშანგ-კაი-შეკის ჩინეთი სისხლიდან დაკლილი, ამერიკის მდგომარეობა კი იმდენათ შერყეული, რომ იძულებული გახდა ჩინეთს სავსებით გაცლოდა. ასეთ რამეზე ჩვენში იტყვოდენ: «მენც წახდი, მეც წამახდინე, ქრისტე აღსდგა, გიხაროდეს!»-ო.

ჩვენ აქ არავის ჭკუას არ ვასწავლით, რაც თავხედობაში ჩაგვეთვლებოდა და უფრო ნაკლებ ვინმეს ნიშს უგებთ; მხოლოდ არ შეგვიძლია არ აღვნიშნოთ ერთი რამ, რაც მუდამ 30 წლის განმავლობაში მეორდება, რაც დაკანონდა: მოსკოვის

*) მახოვია—მოსკოვის ქუჩაა, სადაც მოთავსებულია კომინტერნის სადგომი. ცნობა ამოღებულია «Stalin-tern» Ypsilon-ისა.

ყოველ გართულების დროს ხსნა მტრის ბანაკიდან მოდის. ძნელია იმის გამოცნობა თუ რასთან გვაქვს საქმე: ფატალურ აუცილებლობასთან, თუ ადამიანურ შეცდომასთან?

14 თებერვალს მოსკოვ-ჩინეთის მეგობრობის ხელშეკრულებაც ამ გარედან ხელის შეწყობის ნაყოფათაც უნდა ჩაითვალოს.

სტალინმა არა ჩვეულებრივი ზეიმით ჩაატარა ამ აქტის წარმოშობა. უეჭველია მას უფლებაც აქვს გამარჯვება იღვასასწაულოს; ცხადია, რომ აღმოსავლეთის ხალხებზე ძლიერ შთაბეჭდილებას მოახდენს სტალინის «დიდ სულოვანობის» მაგალითი.

მან ჩინეთს დაუბრუნა ის, რაც «მტაცებელ» კაპიტალისტურ ქვეყნებმა მოსკოვის იალტაში მიართვეს.

მაო-ცზე დუნმა აღადგინა ტშანგ-კაი-შეკის მიერ ფეხქვეშ გათელილი ჩინეთის ეროვნული ღირსება.

მოსკოვის დაცდილ ხელს რომ ვიცნობთ, კარგათ გვაქვს წარმოდგენილი, თუ რა ჩინებული საპროპაგანდო ორკესტროვკა აეწყობა ასეთ ლეიტ-მოტივებზე.

განსაკუთრებით ძვირფასია მოსკოვისათვის ეს მკვეთრი იარაღი შორეულ-აღმოსავლეთში დღევანდელ გართულებულ მომენტში; მთელი სამხრეთ-აღმოსავლეთი აზიისა ცეცხლის ალშია გახვეული; ინდო-ჩინეთი, ეს აღმოსავლეთის საბერძნეთი, ძალთა გამოცდის პუნქტად არის გადაქცეული და ცხადია სტალინი თავის მოკავშირე კო-ში-მინხს თუ ჯარით ვერ ეშარება, საპროპაგანდო მასალას მაინც არ მოაკლებს.

მიუხედავად ამისა ნუ წარმოვიდგენთ, რომ ჩინეთ მოსკოვის ხელშეკრულება მოსკოვის უნრდილო გამარჯვებაა. მას თან ახლავს ცუდი მხარეებიც. ჩინეთის ზურგზე წამოკიდება მოსკოვისათვის უმძიმესი ტვირთია; ციფრებსაც თავის ფილოსოფია აქვს. 400 მილიონიანი მოკავშირე კარგია, მაგრამ, როცა ის ღარიბია, მას მოვლა სჭირია; მისი ნივთიერად ხელის გაწყობა, სამხედრო და ინდუსტრიალური შეიარაღება, ისეთი დიდი ამოცანაა, რომელიც, არ ვფიქრობთ, სტალინს ზეიმის დროსაც ავიწყებდებოდეს.

მისთვის ჩინეთის ისტორია უცნობი რამ არ არის; მან, ალბათ, ამ ხალხის დამახასიათებელი თვისებებზეც კარგათ იცის; კონფუციის ნაანდერძი—ჯანსალი პრაქტიციზმი.—არ გვგონია, ამ ხალხს დავიწყებისათვის მიეცეს.

აი როგორ ახასიათებს იგივე მაო ცზე-დუნს, ერთი კომინტერნის ცნობილი წევრი: «იგი (მაო) მუდამ ხელმძღვანელობდა სამი პრინციპით: 1) ჩინური სიბრძნე უფრო ღრმაა და წინდახედული, ვიდრე კომინტერნისა; 2) ბრძოლაში დაეყრდნენ ქვეყნის შუაგულ მცხოვრებ გლეხობას და 3) მოსკოვში ხშირ მოგზაურობისაგან თავი შეიკავე.»

დღეს ეს ჩინური სიბრძნე უკარნახებს მაოს და მის ქვე-

ყანას რუსეთთან ყოფნას. ამ უკანასკნელმა, სულ ერთია რა მოტივებით, მას დაუბრუნა იალტაში წართმეული ტერიტორიები და წარმოიდგინეთ დამოუკიდებლობაც, ვინაიდან რუსეთის 1905 წ. პრივილეგიების აღდგენა, ეს ჩინეთის სუვერენობის ლახვარის ჩაცემა იყო.

მართალია, მოსკოვის პარტნიორობას დიდი რისკი სდევს; მაგრამ საბოლოოვით «ჩინურმა სიბრძნემ» რომ უნდა სძლიოს კომინტერნის გეგმები, ამაში ჩვენ ეჭვი არ შეგვდის: ასეთია ცხოვრების განვითარების კანონი.

ამჟამათ კაცობრიობა შეიარაღების ფსიქოზშია გახვეული: ბომბი ატომიური, ბომბი წყალ-ბადისა (hydrogène). ერთისიტყვით, იმაზეა ლაპარაკი, რომელი ბომბი რამდენ მილიონ ადამიანს დახოცავს, რომელი კიდევ რამდენ სივრცეზე იმოქმედებს და სხვა. სწვევებს კი შეიარაღების დოლიორ ბლოკთა შორის დევას?

დასავლეთის ნივთიერი და ტექნიკური უპირატესობა უდავოა. თუ ექსპერტებს დაუჯერებთ, ჩინეთის ამოსაწყვეტათ რაღაც ათიოდენ ბომბია საჭირო; რუსეთი დღემდე აღვნილი იქნებოდა დედა-მიწის ზურგიდან, რომ მარტო ბომბზე იყოს საქმე.

განა ეს არ მოწმობს, რომ თანამედროვე კრიზისის მართო იარაღით გადაჭრა შეუძლებელია?

ვიმეორებთ, დასავლეთი სამხედრო ტექნიკით და ნივთიერად უძლეველია. ამ ბანაკის სისუსტე მის შემადგენლობაშია, მასში მოკალათებული სახელმწიფოებრივი, სოციალური და ეროვნული ანტაგონიზმი ბორკავს და გასაქანს არ აძლევს მის პოტენციალურ ძალას.

მართალია, კომუნისტური საფრთხის შეგნება ბლოკში შემავალ ელემენტებს აერთიანებს, მაგრამ არა იმდენათ, რომ ამას დაუმორჩილონ სახელმწიფოებრივი, თუ სოციალური ეგოიზმი. დღესაც, როგორც გუშინ, გრძელდება სტერლინგ-დოლარის ომი, ნავთის ირგვლივ ბრძოლა და კოლონიების გამო ჯახი; აი კიდევ უფრო განსაცვიფრებელი სურათი: დასავლეთში მუშათა კლასის დიდი უმრავლესობა ანტი-კომუნისტურია, საფრანგეთშიდაც მკირდება მოსკოვის გავლენა; მიუხედავად ამისა ჩვენ ვერ ვხედავთ, გარეშე ინგლისის და სკანდინავიისა, ასეთი დიდი ფაქტორის გამოყენების ცდას იმათ მიერ, ვინც ამისათვის მოწოდებულია, სახეში გვყავს სოციალისტური პარტიები; ამ უკანასკნელთა გაურკვეველობამ და პოლიტიკურმა უხასიათობამ მუშათა კლასი დააბნია და ბრძოლის უნარი გაუქარწყლა.

ეროვნული თავისუფლების პრინციპი, ხარტიაში აღიარებული, ამჟამათ პოლიტიკურ მიზანშეწონილობის საკითხად გადაიქცა: იგი სავალდებულოა ევროპის კონტინენტზე, «რკინის ფარდის» იქით კი რუსეთის შინაურ საქმეთ არის გამოცხადებული.

ამრიგათ, ჩვენ ვხედავთ, რომ დღესდღეობით დასავლეთის ბლოკი თუმცა წარმოადგენს განუზომელ პოტენციალს, მაგრამ სამაგიეროდ მას არა აქვს არც გარკვეული ბრძოლის პროგრამა, არც მდგომარეობასთან შეფარებული ტაქტიკა და არც შესაფერისი ორგანიზაცია; აი ამას უნდა მოეღოს ბოლო. დასავლეთის დემოკრატიამ აშკარად უნდა აღმართოს დროშა, რომლის ქვეშ დადგება ადამიანის და ერის თავისუფლებისათვის ყველა მებრძოლი. მხოლოდ ასეთ დროშას შეუძლია დაუპირდაპირდეს მოსკოვისას და გამოაცალიოს ნიადაგი მის დემაგოგიას. ეს უკანასკნელი მთავარი მისი იარაღია და თუ ეს მას, როგორც დღემდე, ხელში შერჩა, გვითქვამს და ვიმეორებ ვერავითარი ბომბი თანამედროვე ცივილიზაციას ვერ გადაარჩენს.

ერთი ცნობილი ფრანგი—მიმომხილველი დღევანდელ პერიოდს მიუხედავად პერიოდით ნათლავს. ამით მას იმის თქმა უნდოდა, რომ ხალხის თანაგრძნობა რუსეთთან შეთანხმების მხარეზეა. ამერიკაშიდაც გაძლიერდა ამ ბოლო დროს ასეთივე სულისკვეთება: კონგრესის გავლენიანი წევრები და დიდი პრესა მოითხოვენ საგარეო პოლიტიკის გადაზინჯვას; ეს კი ტრიუმფის და ეჩესონის წინააღმდეგ არის მიმართული, ჩერჩილიც არ ჩამორჩა ამას და მან ის საარჩევნო კომპანიის მთავარ ლერქათ გამოაცხადა.

რას ნიშნავს ეს გაუთავებელი ზღაპარი? ზღაპარიო, ვლადიკობო, იმიტომ, რომ არც ერთ რუსეთთან შეთანხმების მომხრეს, თავის გულის სიღრმეში, მისი შესაძლებლობა არ სწამს. მიუხედავად ამისა მოლაპარაკებას კატეგორიულად მოითხოვენ და ეს ზავის მანიოვრი როდია, არამედ გულწრფელი სურვილია.

უკანასკნელ გამოგონებათა საშინელებამ გამოადგინა ხალხური ინსტიქტი; საპროტესტო ყვირილი პირველ რიგში გამოგონებლებთანაა წრიდან გაისმა, რამაც გამოიწვია პსიქოლოგიური შოკი.

ატმოსფერა შიშის გრძობით გაიქცინა; ყველა ხედავს, რომ მომავალი ომი კაცობრიობას განადგურებას უქადის; ამ პირობებში რუსეთთან მოლაპარაკების სურვილი უფრო პსიქო-პათოლოგიური მოვლენაა, ვიდრე განზომილი პოლიტიკური განწყობილება; მასთან სალი განსჯით შებრძოლება შეუძლებელია. სასარგებლოა კი ასეთი შებრძოლება? ჩვენის აზრით, არა: ცდება ის, ვინც ფიქრობს, რომ დრო სტალინისათვის მუშაობს; დრო იმისთვის მუშაობს, ვინც მას იყენებს.

ამ შემთხვევაშიდაც ასეა: თუ დასავლეთი, ამ მორიგების უკან სირბილში, ხელს არ შეუშობს მის თავდაცვის საქმეს, მისთვის ეს დრო დაკარგული არ იქნება.

მმ. გეგუშვილი.

ჩვენი ღრმის სატკივრები.

ორი საკითხი იქცევს ახლა საზოგადოების უმთავრეს ყურადღებას: ომის საშიშროება, ადამიანისთვის წარმოუდგენელ სიმკაცრით, და სახელმწიფოთა შეკავშირება, ხალხთა შორის მჭიდრო თანამშრომლობის მიზნით. ურიცხვი ყრილობა ხდება სხვადასხვა ადგილს და უთვალავი წიგნი და საგანეთო წერილი იბეჭდება სხვადასხვა ენაზე ამ საკითხების გამო.

დიდი, რთული საკითხებია და მათი ბედნიერათ მოგვარებით—ომის თავიდან აცილებით და ხალხთა შორის მეგობრულ კავშირების მოწყობით—უსათუოდ ყველა თავისუფლად ამოისუნთქავს. ხოლო ამ საკითხების გარდა, კიდევ არა ნაკლებ რთული, მთელი რიგი საკითხები აწუხებს კაცობრიობას. ეს საკითხები უმთავრესად საზოგადოების შინაურ ცხოვრებას შეეხება, აქ ისკვნება, აქ მწიფდება და შემდეგ სხვა ქვეყნების მდგომარეობას გადაეხმის, როგორც საერთაშორისო მოვლენა. ესაა საკითხები სოციალურ და ეკონომიურ ხასიათის.

არასოდეს, ამ უკანასკნელ საუკუნის განმავლობაში, სოციალურ-ეკონომიური საკითხები ისე მწვავედ არ ყოფილა დასმული კაცობრიობის წინაშე, როგორც ამ უკანასკნელ დროში; ყოველგან, ყველა ქვეყნებში, ისინი დღილია არიან, ნორმალურ კალაპოტს სცილდებიან და არსებულ წესებს და ჩვეულებას სასიკვდილოდ ემუქრებიან. ხოლო ჯერ კიდევ არ სჩანს ყველასთვის ნათლად, თუ საიდან უნდა მოვიდეს და ვის მოაქვს არსებულ მდგომარეობის შემცვლელი და იმის დამაწყნარებელი საშვალებანი.

საუკუნეთა განმავლობაში ერთს წესწყობილებას მუდამ სცვლიდა მეორე, არა ერთხელ შეცვლილა თვით საფუძველი საზოგადოებრივ ურთიერთობის, მაგრამ არასოდეს ცხოვრების განახლებაში საზოგადოების ისეთ ფართო წრეებს, ისე შეგნებულათ და დარაზმულათ, არ მიუღია მონაწილეობა, როგორც ეს ჩვენ დროში ხდება. და საგულისხმო სწორედ ის არის, რომ ასეთი მდგომარეობა მაინც არ იძლევა გარანტიას იმისას, რომ განახლებული ცხოვრება პოლიტიკურ დაჯგუფებათა, მათი ახლანდელ პრაგრამების და მათი დღევანდელ ხელმძღვანელობის გზით წავა და, თუნდაც დროებით, არ გაცემა იგი სტიქიას. ამას გვაფიქრებინებს მრავალი მოვლენა, რომლის მოწმენი დღეს ჩვენ ვართ: კიდევ ძლიერია ეკონომიურ ცხოვრების ბუნებრივი კანონები და თეორიაში საუ-

ცხოვრობდა დახატულ წესებს ცხოვრების სინამდვილე ხშირად სულ უკუღმა ატრიალებს.

ორჯელ, 25 წლის განმავლობაში, გადატანილმა უდიდეს ომმა და იმით გამოწვეულმა წინად დაგროვილ სახალხო სიმდიდრის განადგურებამ, საუკუნოებით შექმნილ ეკონომიურ საფუძვლების რყევამ, უჩვეულო ეკონომიურ კრიზისებმა, ხალხთა შორის ნორმალურ ურთიერთობის მოშლამ, და მორალის შელახვამაც, დიდი გავლენა იქონია ხალხთა ცხოვრებაზე, არაჩვეულებრივი ზომები გამოიწვია და ბევრი რამე, წინად რომ უდავოთ იყო მიჩნეული, როგორც თეორიაში, ისე პრაქტიკულ საქმიანობაში, ახლა სადავო შეიქმნა და ზოგჯელ სავესებით უკუგდებულიც. ამ გარემოებას უშედეგოთ არ ჩაუვლია და იმ ქვეყნებში, სადაც ხალხმა ნივთიერთ და მორალურათ მეტი გასაჭირი გადაიტანა, იქ მეტი გართულებანი წინ გადაეღობა დემოკრატიათ, კერძოთ დემოკრატიათ სოციალისტურს.

განსაკუთრებულ ყურადღების ღირსია ის გარემოება, რომ ბევრ ქვეყანაში ხალხმა ნდობა სოციალისტურ პარტიებს გამოუცხადა და ესენი იძულებული შეიქმნენ ქვეყნის მმართველობა აეღოთ ხელში კაპიტალისტურ წესწყობილების გარემოცულობაში და დიდ გამანადგურებელ ომის გათავებისთანავე, უდიდეს ეკონომიურ კრიზისის ხანაში, ან მართლ, ან სხვა დემოკრატიულ პარტიებთან კოალიციაში. ეს გარემოებაც, სხვათა შორის, დასაბამი შეიქმნა მრავალ სიძნელის. ეს სიძნელები, განაცხადა ერთხელ საფრანგეთის დემოკრატიულ სოციალიზმის ლიდერმა ლეონ ბლიუმმა, გაშლდინარეობენ იმ ფაქტიდან, რომ სოციალისტური პარტია ხდება, მთლიანათ თუ ნაწილობრივ, წარმომადგენელი, მოურავი (le gérant), სწორედ იმ კაპიტალისტურ რეჟიმის, რომელიც მის მიერ განწირულია და რომლის მოსპობა და შეცვლა მას უნდაო (საფრანგეთის სოციალისტური პარტიის მე-38 კონგრესზე 1946 წ.).

ქვეყანა დიდ და გაბედულ რეფორმებს მოითხოვდა გასაჭირიდან გამოსასვლელათ, სასწრაფო და არაჩვეულებრივ ზომებს; დრო კი არ იყო ამ ზომებისთვის ნიადაგის მოსამზადებლათ. ამიტომ ბევრი ზომა გადმოღებული იქმნა არსებულ ან უკვე განვლილ არაჩვეულებრივ პირობებიდან, საომარ მდგომარეობიდან.

ასეთია, უპირველეს ყოვლისა «პლანი» ანუ სახელმწიფოს ჩარევა საზოგადოების სამეურნეო საქმეებში, ამ საქმეების წინასწარ შემუშავებულ გეგმით და ზევიდან მოცემულ განკარგულებებით წაყვანის მიზნით.

«დავეგეშული» ანუ «განკარგულებული» მეურნეობა.

ამ წესს სხვადასხვა სახელს უწოდებენ: ინგლისში Planning, გერმანიაში Planwirtschaft, საფრანგეთში ხან Planisme და ხან Economie dirigée (dirigisme). მე ვფიქრობ, უკანასკნელი სახელწოდება უფრო შეეფერება იმ წესებს, რომლის შესახებ ახლა დავობენ და რომლის გამო ჩვენც ქვემოთ გვაქვს ლაპარაკი: «განკარგულებული მეურნეობა» ანუ მეურნეობა, წაყვანილი ზევიდან მოცემულ განკარგულებებით: თორემ თავისუფლად ან ურთიერთ შეთანხმებით შემუშავებულ გეგმის საპირობება მეურნეობაში არავისთვის სადავო არ არის.

«პლანის» ანუ გეგმის სახალხო მეურნეობაში შეტანას უსათუოდ დიდი დადებითი მნიშვნელობა აქვს პრინციპიალურათ, რადგან, ცნობილია, რომ დღევანდელ კაპიტალისტურ წარმოების ერთი ნიშნობლივი თვისება—თვისება უარყოფითი—არის წარმოებაში გამეფებული არეულობა, ანარქია, გამომწვევი ეკონომიურ კრიზისების ხან ზედმეტ ნაწარმოების ბაზარზე დაგროვებით და ხან იმის არა საკმარისათ მიწოდებით. ყველას ახსოვს, რომ ამ მეორე დიდი ომის წინ იყო ქვეყნები, სადაც მოსავალი ისე სჭარბობდა მოთხოვნილებას, რომ, მაგალითად, ყავას ზღვაში ყრიდნენ და ხორბალით ლოკომოტივებს ახურებდნენ ხოლმე, ნახშირის მაგიერ; ხოლო ამავე დროს იყვენ ქვეყნები, რომლის მოსახლეობის დიდი ნაწილისთვის ეს საგნები სანატრელი იყო...

ვინ იტყვის, რომ ასეთ პირობებში სასარგებლო არ იყოს «გეგმა» ანუ საქონლის ანგარიშით დამზადება და იმის სამართლიანათ განაწილება? თეორეტიულათ ყველაფერი ამის სასარგებლოთ ლაპარაკობს. მაგრამ ცხოვრებაში, დღევანდელ სინამდვილეში, მეურნეობის «გეგმას» ბევრი დაბრკოლება წინ გადაელობა და ეს ზომა, სასარგებლო და ხშირად აუცილებელიც არაჩვეულებრივი მდგომარეობის შესამსუბუქებლათ, ხანგრძლივათ და დღევანდელ ეკონომიურ ურთიერთობის საერთოდ მოსაწყობათ გამოუსადეგარი შეიქმნა.

უპირობეს ყოვლისა იმიტომ, რომ «განკარგულებული მეურნეობა»—იმ პრაქტიკის მიხედვით, რომლის მოწმენი ჩვენ ვართ—არ სწვდება ძირს თანამედროვე ეკონომიურ ურთიერთობის, მის უმთავრეს მამოძრავებელ ძალას და საფუძველს; იგი ამას ხელუხლებლათ სტოვეებს და უმთავრესად ამ ძველ საფუძველზე აშენებულ მეორე ხარისხოვან მოვლენებს ებრძვის.

მართლაც, ჩვენი დროის ეკონომიურ ურთიერთობის მთავარი დამახასიათებელი გარემოება ის არის, რომ წარმოება და აღებ-მიცემა კერძო საკუთრებას წარმოადგენს და მოგება არის იმის უმთავრესი დანიშნულება: წარმოება იქ

ეწყო და უმთავრესად მეურნეობის იმ დარგს ემსახურება, სადაც იმას მეტი მოგება მოაქვს მწარმოებლისთვის, პატრონისთვის, და არა იმას, რაც, შეიძლება, უპირველეს ყოვლისა საპირო იყოს საზოგადოებისთვის. თავისუფლება თანდაყოლილი პირობაა ამ კერძო, ეგრეთ წოდებულ კაპიტალისტურ მეურნეობის, აუცილებელი პირობა მისი განვითარებისთვის; და როცა ეს თავისუფლება ვიწროვდება, კერძო წარმოება და ალემ-მიცემობა უკნება და კვდება. თუ ამ დროს განსაზოგადოებული მეურნეობა მზად არ არის—სულ ერთია რა მიხეზების გამო—იმის ადგილი დაიჭიროს, საზოგადოების ეკონომიური ცხოვრება განსაცდელში ვარდება.

გასაგებია, რომ დაგეგმულ მეურნეობას დღევანდელ სახით უწინარეს ყოვლისა აწ არსებულ ეკონომიურ ურთიერთობის ტონის მიმცემი, კერძო მწარმოებელი, შეედავა. მისთვის მიუღებელია სხვისი ჩვენებით წარმოების გაზრდა თუ შემცირება, ნედლი მასალის სხვის მიერ დაწესებულ ზომით შექმნა, მტკიცე ფასები და სხვა ამ გვარი ზომები, «გეგმას» რომ მოაქვს; ეს კერძო წარმოების და ალემ-მიცემობის ბუნებას ეწინააღმდეგება. ამიტომ იგი ცდილობს «პლანს» გვერდი აუაროს, კანონს არღვევს, საქონელს მალავს და სპეკულაციას ეწევა. ამ «შეთქმულებაში» მისი თანამოზიარეა საზოგადოების ერთი ნაწილი, ყიდვის საშვალება რომ აქვს, მაგრამ საქონელს ბაზარზე თავისუფლად რომ ვერ პოულობს. ამ «შეთქმულების» გამო «პლანის» თანდაყოლილ მოვლენათ ხდება უწყობა—«შავი ბაზარი», ხოლო «წესად»—საქონლის ნაკლებობა სავაჭროებში და ამით წინ მომხმარებელთა გრძელი «კუდები»!... ყოველგან, ყველა ქვეყნებში, და ვერსად კანონმა და ადმინისტრაციის უსასტიკეს ზომებმა ამ მოვლენას ბოლო ვერ მოუღო.

ამ პირობებში «განკარგულებულმა მეურნეობამ» გამართივების მაგიერ გაართულა ეკონომიური ურთიერთობა. ასე «პლანის» დაწესებამ სახალხო მეურნეობის ერთ დარგში გამოიწვია «პლანი» მეორე დარგში, მერე მესამეში, შემდეგ მეოთხეში, მესუთეში, დაიგეგმა მთელი წარმოება, მთელი ალემ-მიცემობა, საშინაო დასავარეო ვაჭრობა, კრედიტი; ქალაქის ფულიც კი საქონლის გაცვლა-გამოცვლის უბრალო იარაღიდან «პლანმა» და «განკარგულებამ» დამოუკიდებელ «ღირებულებათ» გადააქცია, იძულებითი კურსის წყალობით. ამ კურსს ქვეყნის მმართველნი თვითნებობით სცვლიან და მით ღირებულებათა ერთგვარ წონასწორობაზე დამყარებულს ეკონომიურ ურთიერთობას, როგორც შინაურ, ისე საერთაშორისო ალემ-მიცემობაში, ყირამალა აყენებენ; გავიხსენოთ, მაგალითად, წარსულ შემოდგომაზე ინგლისის მთავრობის მიერ გირვანქა სტერლინგის კურსის უეცრად შეცვლა და მით სხვადასხვა ქვეყანაში გამომწვეული სამართლიანი თუ უსამართლო უკმაყოფილება.

ეს კიდევ არაფერი. სახალხო მეურნეობის ზევიდან განკარგულებებით დაგვეგმა გადამდებ სენივით მოედვა მთელ ქვეყნიერებას და ყველამ თავისი საკუთარი «გეგმა» შეადგინა; დიდი თუ პატარა სახელმწიფო, ყველა, თავის საკუთარ სახელვრებში მაგრათ ჩაიკეტა და ურთიერთ შეთანხმების და საერთო ზომების გამონახვის მაგიერ საკუთარ, დამოუკიდებელ გზით სიარული მოინდომა. ამნაირად, თუ წინად, როგორც შინაურს, ისე საერთაშორისო წარმოებას და აღებ-მიცემობას ერთი საყოველთაო კანონი აწესრიგებდა—კანონი მოთხოვნილების და მიწოდების—ახლა თითქმის იმდენი ერთი მეორის საწინააღმდეგო კანონი გამოჩნდა, რამდენი სახელმწიფო არსებობს დედა-მიწაზე. მათი საერთო დამახასიათებელი ნიშანი ისაა, რომ ყველა ეს კანონი მხოლოდ საკუთარ ქვეყნის თითქოს სარგებლობის შეხედულებით ხელმძღვანელობს და სხვა გარეშე ამისა არსებულ პირობებს ივიწყებს; მაგალითად, ყველა იმის ცდაშია, რომ მეტი საქონელი გაიტანოს უცხოეთში, მეტი გაყიდოს და ნაკლები შეიძინოს; არაფერ კითხულობს, თუ რითი უნდა შეიძინოს სხვამ სხვისი საქონელი, რა საშვავლებით, თუ მისგან სამაგიეროთ არაფერს იყიდოან? დაირღვა აღებ-მიცემობის სულ უბრალო, ელემენტარული პირობები.

«პლანმა» დანიშნულებას რომ მიაღწიოს, ამისთვის საქირთა ზედმიწევნით აღრიცხვა, როგორც ნაწარმოების, ისე მოთხოვნილების, რაოდენობის, ხარისხის და მყიდველის გემოვნების. ეს თითქმის შეუძლებელია: იგი ბევრ დროს მოითხოვს და საგრძნობ ხარჯებს, საქონლის განაწილება ნელდება და მისი ფასები ძალიან მატულობს.

«პლანმა» მოსპო თავისუფალი კონკურენციაც კერძო მწარმოებელთა და გამყიდველთა შორის, და სახელმწიფოთა შორისაც, რაც არსებობდა და ვითარდებოდა საქონლის ფასების, ხარისხის და რაოდენობის ნიადაგზე და მათი ბუნებრივი მომწესრიგებელი რომ იყო. ეს უძლიერესი იარაღი მომხმარებლის ინტერესების დასაცავათ, ახლანდელ ეკონომიურ პირობებში, «პლანმა» საზოგადოებას ხელიდან გააგდებინა, სამაგიერო იარაღი კი მას ვერ მისცა.

დასასრულ, «პლანმა» გაართულა ღირებულებათა გაცვლა-გამოცვლის საქმე, როგორც შინ, ისე საერთაშორისო ასპარეზზე, აუარებელ კანონების, განკარგულებების, მიწერ-მოწერის და ამის ხელმძღვანელ დაწესებულებების გამრავლებით. ამ საქმის წარმოება და მის მიერ გამოწვეული ხარჯები სახელმწიფოს ძვირათ დაუჯდა, გაამრავლა და გააბატონა მოხელეები; იმატა გადასახადებმა, საზოგადოების მყიდველობითი ძალა შესუსტდა.

ყველა ამ მიზეზების გამო, საზოგადოება, თითქმის ყოველგან, ურიგდება «დაგვემულ მეურნეობას», როგორც ბეგარას გარდამავალ მდგომარეობის გადასატანათ და ყოველგან

ამხედრებულია იმის წინააღმდეგ, როცა ცხოვრების ცოტად
თუ ბევრად ნორმალური პირობები დგება.

საქმის ასე წასვლას ბევრი დემოკრატიის კერძოთ სო-
ციალისტების, ეკონომიურ პოლიტიკას აბრალებს, რადგან
დემოკრატები და სოციალისტები მოხვდნენ ომის შემდეგ
მთავრობის სათავეში და ევროპის ქვეყნებს უმეტეს შემთხვე-
ვაში ახლა ისინი განაგებენ. ეს ბრალდება არ არის საფუ-
ძვლიანი. სინამდვილე იმას გვეუბნება, რომ ყველა სახელ-
მწიფო—დავაწყობთ იმათ პოლიტიკურ გეოგრაფიის მიხედ-
ვით «მარჯვნივ» თუ «მარცხნივ»—მიმართავდა ცოტად თუ
ბევრად, ამ უკანასკნელ დროს, იძულებითი ზომებს სახალხო
მეურნეობაში, იმის «გეგმით» წაყვანას, იმის ძალით მოწეს-
რიგებას, განსაკუთრებით არაჩვეულებრივ და გარდაშვალ
პირობებში, კერძოთ ომის დროს.

ჯერ კიდევ პირველი დიდი ომის დროს ამ წესმა შეა-
ძლებინა გერმანიას.—სხვა ქვეყნებზე უწინ აქ განვიძარ და იმ
დროს და აქ უფრო ფართო ხასიათი მიიღო სახელ მწიფოს ჩა-
რევამ სახალხო მეურნეობაში.—ოთხი წლის განმავლობაში
წარმოება უსასტიკესი ომის. ამ ომის შემდეგ ბევრი სახელ-
მწიფო სხვადასხვა გარემოების გამო მიმართავდა ხოლმე ამ
ზომას; მაგალითისთვის—სხვა ქვეყნებს და კერძოთ ამერი-
კის მეურთებულ-შტატების ცნობილ ზომებს, ეგრედ წოდე-
ბულ New-Deal-ის, თავი რომ გავანებოთ—შეგვიძლია გავიხ-
სენოთ საფრანგეთი. სადაც კანონი წარმოების მოწესრიგე-
ბისთვის ხელისუფლების განკარგულებით მიღებული იყო,
პირველად იმ ომის შემდეგ, 1931 წ. 4 ივლისს და იგი მევენა-
ხეობა-მეღვინეობას შეეხებოდა. აკრძალულ იქმნა კანონით
ერთი მეშაშულის მიერ და ერთდროულათ 400 ჰექტოლიტრზე
მეტი ღვინის ბაზარზე გამოტანა; მევენახე იძულებული გახდა
ღვინის მოსავლის ერთი ნაწილი სპირტათ გადააქეთოს; აეკრ-
ძალა კერძო მესაკუთრეს ახალი ვაზის გაშენება, თუ იმას 10
ჰექტარზე მეტი ვენახი ჰქონდა და სხვ. პარლამენტის პოლი-
ტიკური შემადგენლობა ამ დროს საფრანგეთში ზომიერი იყო
და ამ კანონის შემოღება პოლიტიკურათ «ზომიერზე უფრო
ზომიერმა» მთავრობის თავმჯდომარემ (ა. ტარდიე) მოით-
ხოვა. ამას მოყვა 1933 წლის 10 ივლისის კანონი ხორბლით
ვაჭრობის და იმის ფასების მინიმუმის (და არა მაქსიმუ-
მის!) დაწესების შესახებ და კიდევ სხვა კანონები. ასე ხდებო-
და სხვაგანაც, მრავალ ქვეყანაში, სადაც სოციალისტები იმ
დროს სრულებით არ თამაშობდნენ იმ როლს საკანონმდებლო
დაწესებულებებში, რასაც ამ მეორე დიდი ომის შემდეგ.

წინააღმდეგ, იმ დროინდელ საერთაშორისო სოციალი-
სტურ მოძრაობის უდიდესი პიროვნება და ცნობილი თეო-
რეტიკოსი კ. კაუცკი აფრთხილებდა კიდევ სოციალისტებს
არ გატაცებულყვენ «დაგეგმულ» მეურნეობით.

«ნუ იმოწმებენ იმ გარემოებას—სწერდა იგი—რომ

30262

«ომის დროს იძულებითი მეურნეობა სასარგებლო იყო «და აუცილებელიც. ომის მიერ შექმნილი მდგომარეობა «არ არის ნორმალური მდგომარეობა. სამხედრო მეურნეობა არ იყო მოგების წინააღმდეგი, პირიქით, იგი დიდ მოგებასაც იძლეოდა. უდაუოა, რომ იძულებითი მეურნეობიდან თავისუფალ მეურნეობაზე გადასვლა შეუძლებელია ისე, რომ ამან დიდი ზარალი არ მიაყენოს მოსახლეობას; მაგრამ ეს სრულებით არ ამტკიცებს იმას, რომ იძულებითი მეურნეობას, დამყარებულს კერძო მეურნეობის საფუძველზე, უპირატესობა ჰქონდეს თავისუფალ მეურნეობაზე ან რომ იგი საზოგადოთ დასაშვები იყოს უფრო დიდის ვადით» (იხ. მისი «პროლეტარული რევოლიუცია და იმის პროგრამა»).

ევროპის სოციალისტებში ყველაზე უწინ წამოაყენეს «პლანი», როგორც პრაქტიკულ მოქმედების ახლოვანი პროგრამა, ბელგიელ სოციალისტებმა (პ. დე-მან), თუმცა შემდეგ თვითონ სხვებზე ნაკლებათ ისარგებლეს იმით.

რაც შეეხება «მემარჯვენე» გერმანიის და იტალიის კანონმდებლობას ამ მხრივ, ამ მეორე დიდი ომის წინ, ხომ სულ ზედმეტია ლაპარაკი; იქ ყველაფერი დაგეგმილი იყო.

ამ მეორე დიდი ომის დროს და იმის შემდეგ, როგორც ვსთქვი ზევით, ხომ ყველამ «დაპლანა» თავისი სახალხო მეურნეობა და მაგრამ შეკრა იგი მთავრობის განკარგულებებით. ბევრ ქვეყანას ამ ზომამ ახლაც, როგორც პირველ ომის დროს, უსათუოდ შეუშლუბუქა მდგომარეობა და ბევრი, შეიძლება, იხსნა კიდევ უფრო საშინელ მდგომარეობიდან. უარისყოფა ამის შეუძლებელია.

მაგრამ საბოლოოდ, ნორმალურ პირობებისთვის, ეს არაჩვეულებრივ დროისთვის შემოღებული ზომები ახლაც გამოუსადეგარი გამოდგა; მან ვერ მოარიგა შეურიგებელი მოვლენები: კერძო საკუთრება წარმოებაზე და იძულებითი ზომები ნაწარმოების განაწილებაში.

ზოგი ფიქრობდა სახალხო მეურნეობის დაგეგმვით და ზევიდან განკარგულებებით არსებულ ეკონომიურ წესწყობილების გამოგვრებას; ზოგს კი, წინააღმდეგ, ეგონა, რომ ასეთი ზომები სოციალიზმს გვაახლოვებდა. არც ერთის მოლოდინი «პლანმა» არ გაამართლა, რადგან სინამდვილეში სულ საწინააღმდეგო ინტერესები და მოტივები დაეტაკა აქ ერთი-მეორეს. ერთის მხრით, როგორც დავინახეთ, «პლანმა» შეავიწროვა არსებულ ეკონომიურ ურთიერთობის განვითარებისთვის ჩვეული და საჭირო საშვალეები: მოსპო კონკურენცია, შებოჭა კერძო ინიციატივა, განსაზღვრა მოგება და კერძო ინტერესები; მეორე მხრით კი, უნაყოფო გამოდგა დამყნძველ ნიადაგზე ახალი იდეების, რომელნიც ეკონომიურ ურთიერთობის სულ სხვა საფუძველს მოითხოვენ და, უპირველეს ყოვლისა, კერძო ინტერესების და კერძო მოგების მაგი-

ერ საზოგადო ინტერესებით ხელმძღვანელობას. არც წყობა საზოგადოების, არც—მე ვიტყვოდი—საზოგადოების ფსიქოლოგიური განწყობილება და არც ტექნიკური მოწყობილობა საზოგადოებრივი და სახელმწიფო დაწესებულებების ჯერ-ჯერობით ამისთვის მომზადებული არ აღმოჩნდა.

მდგომარეობა ზღაპრის გზა-ჯვარედინს დაემზავსა: «წახვალ ინანებ, არ წახვალ მაინც ინანებ»-ო. სახელმწიფოს არ შეუძლია ჩვენი დროის გართულებული სახალხო მეურნეობა თავის ნებაზე მიუშვას; მეორე მხრით, იმაში სახელმწიფოს ჩარევამ და ზევიდან მოცემულ განკარგულებებმა მდგომარეობა, ბევრ შემთხვევაში, იმის მოწესრიგების მაგიერ უფრო გაართულა. აი ერთი იმ სიძნელეთაგან, რომლის სათავე იქ არის, რაზედ ლ. ბლიუმი ლაპარაკობდა.

ამ სიძნელეს, რა თქმა უნდა ყველა ამჩნევდა; მაგრამ სანამ ქვეყანა არაჩვეულებრივ პირობებში იმყოფებოდა, არაჩვეულებრივი ზომების მოხსნას ვერავინ ბედავდა. ომის დროს ერთად ერთ დანიშნულებას ეწირება ყველაფერი: ომის მოთხოვნილებას. თავისუფლება, საზოგადოების კეთილდღეობაც და ცალკე პიროვნების კეთილყოფაც ომის სამსხვერპლოდ არის მიტანილი და ამ დროს ყოველგვარ შევიწროებას ურიგდება ადამიანი. მაგრამ, როგორც ომი, ისე საომარი მდგომარეობა, მუდამ ვერ გასტანს; ნორმალურ პირობებში მომხმარებელს სურს თვითონ განსაზღვროს თავისი მოთხოვნილება და თავის გემოვნების და საკუთარ რესურსების მიხედვით დაიკმაყოფილოს იგი. ამიტომ ათასგვარ რეგლამენტაციებით უკმაყოფილოს კერძო მწარმოებელს ახლა უკმაყოფილო მომხმარებელიც ემატება: «პლანი» არავის აღარ აკმაყოფილებს!..

და აი ჩვენ ვხედავთ, რომ ომის გათავების შემდეგ, ნელ-ნელა, მრავალ ძიების და მრავალ თათბირის შემდეგ და ქვეყნად ნორმალურ პირობების დამყარების მიხედვით, დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოები მაინც იმ დასკვნაზე მიდიან, რომ ეკონომიურ მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის არსებულ პირობებში აუცილებელია, რათა ეკონომიურ საქმიანობას არტახები მოეშვას და საქონლისა და კაპიტალის ტრიალს საზოგადოებაში და მათი ქვეყნებს შორის გადანაწილებას კვლავ თავისუფლება მიეცეს. თუნდაც ჯერ-ჯერობით ნაწილობრივიათ. ასე, მოიხსნა თითქმის ყოველგან სახელმწიფოს შიგნით საქონლის და სხვაგვარ ღირებულებათა თავისუფლად ტრიალის დამატარებელი წესები; შემდეგ, ნელ-ნელა, ასე ვსთქვათ, მორცხვათ და გაუბედავათ, იღება ერთა შორის ჩაკეტილი კარბიცი. ამ გზას ჯერ პატარა სახელმწიფოები დაადგენ, რადგან მათთვისაა უმთავრესად დამლუპველი ყოველგვარი კარჩაკეტილობა და ყოველგვარი ავტარკია: ერთის მხრით შეთანხმდენ ბელგია, პოლანდია და ლიუქსემბურგი («Benelux»), მეორე მხრით—დანია, შვეიცია

და ნორვეგია; შემდეგ, ბელგია-შვეიცარია. მზადდება ნიადაგი ალებ-მიცემობის დამაბრკოლებელ პირობების მოსახსნელად საფრანგეთ-იტალია-Benelux-ის შორის («Finebel»), ერთის მხრით, და ინგლისისა და სკანდინავიის ქვეყნებს შორის, მეორე მხრით («Uniscan»).

1949 წლის 2 ნოემბერს «ევროპის ორგანიზაციამ ეკონომიურ თანამშრომლობისთვის» (O. E. C. O.)—იგი აერთებს დასავლეთ ევროპის თვრამეტ დიდსა და პატარა სახელმწიფოს—პირველი დადგენილება მიიღო: გაუქმებულ იქმნას შეზღუდვა საქონლის შემოტანისა კერძო ალებ-მიცემობისთვის, ამ «ორგანიზაციის» წევრ სახელმწიფოთა შორის, 50 პროცენტით.

ვნახოთ, რა შედეგები მოყვება ყველა ამ მოლაპარაკებებს და შეთანხმებებს: საზოგადოების ეკონომიურ ცხოვრებას მეტი ქაოსი მოიკავს თუ, სადავე მოშვებული, სახალხო მეურნეობა გაუმჯობესების გზით წავა? და თუ ერთა შორის თავისუფალ ალებ-მიცემობის შემავიწროებელ პირობების მოსპობა და სხვადასხვა ქვეყნების ეკონომიური გაერთიანება რეკომენდებულია (კუთხობრივად) სასარგებლოა. მით უფრო სასარგებლო არ უნდა იქმნეს მოწყობა თავისუფალ ეკონომიურ ურთიერთობისა მსოფლიოს მასშტაბით?

ყოველ შემთხვევაში, ნოემბრის შეთანხმებით პირველი ნაბიჯი გადადგმულია და ის არის საგულისხმო, სხვათა შორის, რომ ამ ნაბიჯის ერთი ინიციატორთაგანი იყო არა სხვა ვინმე, არამედ სოციალისტი. ინგლისის სოციალისტურ მთავრობის თვალსაჩინო წარმომადგენელი. ბ. სტაფორდ კრიპპს, ცნობილი, როგორც დიდი მომხრე დაგეგმულ მეურნეობის და ეკონომიურ დისციპლინისა. მისი აზრი განიხიარეს საფრანგეთის და სხვა ქვეყნების წარმომადგენლებმა, აგრედვე საესებით თუ ნაწილობრივ სოციალისტურ მთავრობებს რომ ეკუთვნიან.

ეს უსათუოდ ცდა არის უკან დახვევისა, საერთაშორისო მასშტაბით, «დაგეგმულ» და «განკარგულებულ» მეურნეობის გზაზე; ხოლო ცდა არის არა პრინციპიალურად უარისყოფის სახალხო მეურნეობის გეგმით წაყვანის, არამედ აღიარება იმის, რომ ჯერ ჯერობით და ახლანდელ ეკონომიურ ურთიერთობის საფუძველზე სახალხო მეურნეობის იძულებითი გეგმით წაყვანა ხშირად ვერ აღწევს დანიშნულებას. ეს არ ნიშნავს, რასაკვირველია, ძველებურ ლიბერალიზმის გზაზე დადგომას და იმ ეკონომიურ პოლიტიკის აღდგენას. ლიტერატურაში *laisser-faire, laisser passer*-ს რომ უწოდებდნენ, ვის რა უნდა იგი ქნაო!... ეს გზა ახლა ყოველგან უკუგდებულა და ორ უკიდურესობის შორის სახელმწიფო მოღვაწენი ახლა რაიმე საშუალო მიმართულების ძიებაში არიან.

დემოკრატიის ღირსება ეს არის: პრინციპების რეალურ პირობებთან, სინამდვილესთან, შეგუება. რეალურ პირობებ-

ბის უარისყოფამ მოსწყვიტა ტოტალიტარული სახელმწიფოები დანარჩენ ქვეყნებს, დააყენა ისინი ძალდატანების, ტირანიის, გზაზე და ცხოვრება იქ აუტანელი გახადა საზოგადოების უმრავლესობისთვის; სახალხო მეურნეობის მოწესრიგება კი ჩაკეტილ კარებში და ზევიდან ნაბრძანებ განკარგულებებით მაინც მოუხერხებელი დარჩა.

ახალ პრინციპების ცხოვრებაში გასატარებლათ ახალი პირობებია საჭირო, ახალი ნიადაგის მომზადება. ეს უეშმარიტება ასე გამოსთქვა ამ ორი ათასი წლის წინად ახალი აღთქმის უბრალო, მაგრამ ღვთაებრივი, სიტყვით ქვეყნად მომტანმა:

«არავინ შთაასხის ღვინო ახალი თხიერთა ძველთა, «რათა არა განჰხეთქნეს ღვინომან ახალმან თხიერნი იგი, «და ღვინო დაითხიოს, და თხიერნი წარსწყმდენ; არამედ «ღვინო ახალი თხიერთა ახალთა შთაასხიან»-ო.

«ძველის» და «ახლის» წინააღმდეგობაში არის დასაბამი ჩვენი დროის მრავალგვარ სატკივარისაც. საქმე ის კი არ არის, რომ «ახალი» სიტყვა ითქვას და «ახალი» ზომები იყოს მიღებული, არამედ ის, რომ ამ «ახალ» სიტყვას და ზომებს საზოგადოებრივი ურთიერთობის ნიადაგი უნდა ეთვინებოდეს: ცხოვრებას თავისი გააქვს.

ბ. პ.

ს ა ბ უ ო თ ა ს ა ხ ე ლ მ წ ი ფ ო ლ .

2.

პირველ წერილში ჩვენ დავახასიათეთ საბუთო სახელმწიფო და მიუჩინეთ მისი ადგილი ისტორიაში. ახლა საჭიროა ვიცოდეთ მისი არა მარტო პოლიტიკური თვისებები, არამედ აგრეთვე მისი შინაგანი წყობა, მისი ბატონობის საშუალებანი და კადრები.

საბუთო მთავრობა ბატონობს იმ ჯგუფების საშუალებით, რომელნიც დაქირავებულია მის მიერ, გაიხადეს მის ყურმოჭრილ მონათ და აცხოვრებენ ხალხის ხარჯზე. ამათი რაოდენობა და ხელობა მოყვანილია 1939 წ. გამოცემულ ოფიციალურ წიგნში, რასაც ეწოდება: სტატისტიკა სახელმწიფო პლანის (სტატისტიკა გასპლანა), საიდანაც მოვიყვანთ შემდეგ ცნობებს.

ყველა მოხელენი, ე. ი. ის პირები ვინც ცხოვრობენ მთავრობის ჯამაგირით შეადგენენ:

25 პროცენტი ეკონომიურ დარგებში მოსამსახურენი, რიცხვით 2.440.000;

18 პროცენტი, საწარმოვო დაწესებულებათა მეთაურნი, რიცხვით 750.000;

16 პროცენტი, მილიცია, გეპეუს და პროკურატურის წევრები, 1.600.000 სული;

13 პროც. ტექნიკური შემადგენლობა—ინჟინერი, აგრონომი, ტექნიკები და სხ. სულ—1.240.000;

11 პროც. პროფესორები, საშუალო და დაბალი სასწავლებლების მასწავლებელნი და სხ. 1.050.000;

5 პროც. საექიმო შემადგენლობა და 4 პროც. კულტურულ დარგებში მომუშავენი 460.000.

მთელი მოსამსახურე ინტელიგენცია შეიცავს 9.600.000 სულს.

ამაში არ შედის სამინისტროების და უმაღლესი დაწესებულებათა აპარატების მოსამსახურენი, რაიცა დაახლოებით უნდა ვიანგარიშოთ მილიონ სულამდე. ასე რომ დღევანდელ საბჭოთა იმპერიაში, სადაც ირიცხება მცხოვრებთა რიცხვი 135 მილიონი, წარმოებს ხალხის უდიდესი ცარცვა-გლეჯა მრავალრიცხოვან ბიუროკრატის სარჩენათ.

სოციალიზმი სახელმწიფოს უცქერის, როგორც დროებით მოვლენას, რაიცა თავისთავათ გაქრება სოციალისტურ განვითარების ხაზზე. ფაშიზმი კი პირიქით, აღმერთებდა სახელმწიფოს, ცნობილია მუსოლინის შეხედულება ამ საკითხზე, რაიცა მან გამოთქვა 1917 წ. «იტალიანურ ენციკლოპედიაში» ამნაირათ: «ყოველივე სახელმწიფოშია, არაფერი ადამიანური ანუ სულიერი მის გარეშე არ არსებობსო». ეს დებულება გახდა ძირითად მოძღვრებათ ფაშიზმის, ნაზიზმის და ბოლოს ბოლშევიზმის. საბჭოთა ყველა გამოცემა ამ აზრს ატარებს სახელმწიფოს შესახებ და ასწავლიან ახალ თაობას. საბჭოთა ბიუროკრატია აწევს უდიდეს ტვირთათ მთელ მშრომელ ხალხს. თუ ოჯახში ვიანგარიშებთ ოთხ სულს, გამოვა რომ საბჭოთა საბრძანებელში ცხოვრობს 44 მილიონი ოჯახი. ამას თუ გამოვაკლებთ მოხელეთა ოჯახს, დაახლოებით 11 მილიონს, გამოვა რომ 33 მილიონი მშრომელთა ოჯახი არჩენს ამ თერთმეტ მილიონ ოჯახს, ე. ი. ორ ოჯახ ნახევარი არჩენს ერთ ოჯახს.

ამაზე უფრო მძიმე ბეგარა წარმოუდგენელია, ასეთი ხარკი ისტორიამ არ იცის.

ნ. ე.

წერილი საქართველოდან.

ვსარგებლობ შემთხვევით და გიგზავნით ამ პატარა წერილს.

ბოლშევიკური დიქტატურის რეჟიმით, მისი დესპოტიკური წყობილების მეოხებით ჩვენი ერის მდგომარეობა დღით დღე უარესდება: დაჭერა, გადასახლება, კონკლავგერები, იზოლიატორები პროგრესიულათ იზრდება და ფიზიკურ დიდ ტანჯვას სულიერი გაორკეცებული ტანჯვაც ემატება.

წარმოიდგინეთ ის ერი, რომელსაც აქვს მრავალ საუკუნის ისტორია. ზნე-ჩვეულებები, გამომუშავებული თავისი ისტორიის საფეხურების განვითარებისდა მიხედვით, შეფარებული თავის ეთნოგრაფიულ საზღვრებთან, ყველა ეს დღეს გაქრა და ბოლშევიკურმა რეჟიმმა არაბუნებრივად გაუთანაბრა სამოედებს, ტუნგუზებს და ესკიმოსების ფიზიკურ, მორალურ და სულიერ თვისებებს. ეს იმდენათ მძიმე შეიქნა, რომ ჩვენი ერის სულს ღრნა დაუწყა, მის აწმყოს და მომავალს სათანადო დალიც დაასვა.

ყველაფერი ის, რაც შექმნა ჩვენმა ერმა მრავალ საუკუნეთა მანძილზე, შეინარჩუნა უამრავ მტრებთან ბრძოლაში თავისი წმინდა სისხლის დაღვრით, სტალინის მიერ გამოგზავნილ ჩეკისტების ჩექმის ქვეშ გაითელა და უჩვეულო სიმძიმით მშრომელ ხალხს კისერზე დააწვა.

ქართველ გლეხს კოლექტიურმა სისტემამ წაართვა თავისი კერა; ის იძულებული შეიქნა შესულიყო კოლექტივში, სადაც მან უნდა გააკეთოს, რაც მის სულს და გულს არ აკმაყოფილებს. მიწის ხარისხის მიხედვით საქართველო დაყოფილია სამ რაიონათ და კოლმეურნის განკარგულებაშია პირველი კატეგორიის რაიონში ერთი მეოთხედი პექტარი მიწა; მეორე კატეგორიისაში ნახევარი პექტარი და მესამე კატეგორიისაში კი—ერთი პექტარი; გარდა ამისა კოლმეურნეს უფლება აქვს იყოლიოს ერთი ძროხა, ერთი ღორი, ერთი თხა, რამდენიც უნდა ძალი, კატა და მონური შრომა. კოლმეურნე იძულებულია წელიწადში გამოიმუშაოს 200 შრომა დღე; წინააღმდეგ შემთხვევაში ექვსი თვის იძულებითი მუშაობას ის ვერ ასცდება. კოლმეურნე დღეში იღებს ერთ კილო სიმინდს, ორმანეთნახევარ ფულს, ორმოცდაათ გრამ ყველს; მეთამბაქოების რაიონში სამს ან ოთხ კილო თამბაქოს და მეღვინეობის რაიონში კი ორმოციდან—ორმოცდაათ ლიტრ ღვინოს წელიწადში. აი რისთვის შრომობს ჩვენი გლეხი! მას არა აქვს

უფლება გააცდინოს ერთი დღეც თავის საჭიროების მოსაგვარებლათ; ამისთვის შევებულების ქალაღი მას უნდა ქონდეს; იგი ვერც ქორწილში და ვერც ტირილში წავა. თუ მას ჯიბეში ნებართვა არ უძევს, ეს არის კონტროლის ერთგვარი სახე აღსანიშნავათ იმისა. თუ ვინ, სად დადის. რას აკეთებს, ვის ნახულობს, ან რამდენჯელ. აი სტალინის მიერ შექმნილი სოციალური საზოგადოება, რომელიც ჩვენს ხალხს სულს უხუთავს და გულს უღრღნის. გლეხის მდგომარეობა აუტანელია, მაგრამ მიშით ვერაფერს ამბობს; თუ რომელიმე გლეხი გენდობა, ის ჩქარა გაგინხნის გულს და აშკარათ საყვედურს გამოსთქვამს ჯოჯოხეთური რეჟიმის წინააღმდეგ. მაგრამ ის ცდილობს, სხვასთან დაუსწრებლათ, მარტო პირისპირ გელაპარაკოს, რადგან მეორის იმედი არა აქვს, ეშინია, ვაი, თუ გამცესო... თუ მარტო ხართ, პარტიულსაც შეგიძლიათ გაუხსნათ გული. თუ თქვენ ის გიცნობს და გენდობათ...

აუტანელია ჩვენი მუშების მდგომარეობაც. მათ ჩვეული კერა დაკარგეს, რეჟიმმა ისინიც მიამაგრა ქარხნის კედლებს და განიცდიან უმოწყალო გაყვლეფას ყოველი მხრიდან; შევებულების ქალაღი აქაც ძალაშია, უმისოთ მუშა ფეხს ვერ გადადგამს; ხუთი წუთით დაგვიანების გამო კარგავს უფლებას ექვსი თვით შრომის ანაზღაურებისა. ჯამაგირი მინიმალურია: 200—650 მანეთამდე, რითაც ბევრი არაფრის ყიდვა შეიძლება; მონური მუშაობა სანარდო სისტემაზეა აგებული. სანოვავე ძალიან ძვირია პური. ტალახის მზგავსი, კიღოვრამი ღირს სამი მანეთი და სამოცდათუთხმეტი კაპეიკი; საშუალო ხარისხის პური, რითაც დღეს კაცობრიობის უმეტესი ნაწილი იკვებება, ღირს კიღო ცხრა მანეთი, ხოლო თერთი პური თოთხმეტი მანეთი; ყველი 50-დან 60 მანეთამდე; შაქარის, კარაქის და ზედის ყიდვა დიდი რიგების გარეშე შეუძლებელია, ხოლო ფეხსაცმელის ფასი 400 მანეთამდე აღის; უბრალო «კოსტიუმი» კი 1.500—2.000 მან. მოსამსახურეც დაახლოებით იმავე მდგომარეობაშია, რადგანაც ჯამაგირი აქაც ძლიერ ცოტა 375—850 მანეთამდეა. ხუთი წუთით დაგვიანება აქაც ძალაშია და გამომდინარე რეპრესიები უცვლელია, შევებულების ქალაღი სავალდებულოა და ადგილის გამოცვლა შეუძლებელი. მშრომელი ხალხის ამ მცირე ჯამაგირს ემატება კიდევ გადასახადებები: სასოფლო, სამეურნეო, კულტურული გამოსაღები, ერთდროული დაბეგვრა, თვითდაბეგვრა, სამშენებლო გადასახადი, ხორცის დამზადება, რემედასი, წითელი ჯვარი და ობლიგაციები, რაც მუშათა კლასს უჯდება ორი თვის ხელფასი წლიურათ. ამრიგათ, მშრომელი მუშაობს მხოლოდ იმისთვის, რომ ის იძულებულია რეჟიმის მიერ და არა იმისთვის, რომ თავისი მოთხოვნილება დაიკმაყოფილოს.

რეჟიმი თანდათან მკაცრდება, ქვეყანა გადაიქცა კონცენ-

ტრაგიულ ლაგერათ. საქართველოდან დაიწყეს რაიონობით გადასახლება. დაეკარგეთ ჩვენი ერის ერთ-ერთი უძველესი ტომი—მესხები. ისინი დღეს ციმბირის სხვადასხვა ლაგერებში ლევენ სულს და მთელი ქობლიანის რაიონი გახდა უსახლკაროთ დარჩენილ სტალინგრადელთა და დემობილიზაციის ნაწილების სათარეშოთ.

ჩვენში დღეს ბუნებრივი კლასები მოისპო და მისი ადგილი დაიკირა სტალინის მიერ შექმნილმა არაბუნებრივ ურთიერთობამ. ერთ მხარეზეა პარტიული პრივილეგიური კლასი გეპუეს ატრიბუტებით და სახლგრის დამცველი ხალხის ერთეულები, მეორეზე კი—მონად ქცეული მშრომელი სალხი. პირველი ძლიერია. მის განკარგულებაშია კაცობრიობის ისტორიაში ჯერ არ ნახული დიქტატურა თავისი ტირანიით და მეორის კი—მონურად შრომა კონცლაგერებით და იზოლიატორებით. ხშირათ ხალხში, შიშის ქვეშ, აშკარა ვაკვირვებას გამოთქვამენ, რომ ამ საშინელ რეჟიმს მაინც ყავს მიმდევრები დასავლეთში და დღემდის ვერ გაუგიათ—ბოლშევიზმს არაფერი აქვს საერთო არც კომუნიზმთან და არც სოციალიზმთან, ნუთუ მათთვის საკმარისი არ არის აღმოსავლეთ ევროპის კომუნისტების ბელადების ბედი და კარდინალი ვინცხტის მწარე სვედრი რომ გაიგონ ბოლშევიზმის ნამდვილი სახე. ჩვენში ხალხმა დიდი ხანია გაიგო, ბოლშევიზმი გადამდები სენის მიკრობია კომუნიზმზე ამოფარებული და მარქსიზმის ყალბი ეტიკეტით გასაღებული...

დღეს საქართველო გაძარცულია. საუკეთესო ხარისხის პროდუქტები გააქვთ მოსკოვის ბაზარზე და იქ იყიდება უფრო იაფათ, ვიდრე საქართველოში. გააქვთ ასიათასობით ტონა მარგანეცი. ქვანახშირი, ნავთი, დიატომიტი, მარმარილო, ბაზალტი. ასკანიტი, დარიშხანი, თამბაქო, ღვინო, აბრეშუმი, ხე-ტყე, ციტრუსები, ჩაი და ხილი, ერთისიტყვით, გააქვთ ყველაფერი, რის გატანაც კი შეიძლება.

საქარველო დღეს მგლოვიარეა, იშვიათად ნახავთ ოჯახს, რომ მას ომში ვინმე არ დაეკარგოს. ტყვეთ ჩავარდნილნი, რომლებიც იძულებით უკან დაბრუნდენ, ყველა ციმბირშია გაგზავნილი, მაგრამ არავინ იცის რამდენი ხნით. სასწავლებლებში ისევ სამოსწავლო გადასახადებები შემოიღეს; სტუდენტნი უმალლესი სასწავლებლის დამთავრებისათვე იგზავნება რუსეთის სხვადასხვა კუთხეში სამუშაოთ, თავის ნება-სურვილის წინააღმდეგ. გამეფებულია უდიდესი პროტექცია და ხალტურა; გასვრილია ადამიანის ელემენტარული უფლებები; ის, ვინც არ იზიარებს, რაც სტალინმა გამოიმუშავა, მოღალატეთ არის გამოცხადებული. თქმულება,—ვინც ჩვენთან არაა, ის ჩვენი მტერია, დღეს თავის განვითარების უმალლეს წერტილს მიაღწია.

ომის შემდეგ რეჟიმი საერთოდ გამკაცრდა—გადასახლებულთა და დატუსაღებულთა ეშალონები ყოველდღე მატუ-

ლობს; საქართველოს ბოლშევიკურ მთავრობას ახლა სათავეში ჩაუდგენ სტალინის მიერ გამოჩეკილი ახალი ბარტყები, რომლებმაც მისი ნდობა დაიმსახურეს; ყოველგვარი კავშირი უცხოელთან, ან უცხოეთთან, აკრძალულია და ამის დამრღვევი მოქალაქე ისჯება როგორც «შპიონი». ასეთი საქმეები ხშირად დახვრეტიდაც თავდება.

ამჟამათ დიდი აგიტაცია მიმართულია დასავლეთის წინააღმდეგ უფრო მკაცრათ, ვიდრე წინეთ იყო. სტალინიც აშკარათ აღიარებს «საშიშროებას», თითქოს დასავლეთი ამზადებს თავდასხმას მსოფლიოში «ყველაზე დემოკრატიულ, ყველაზე სოციალისტურ» სახელმწიფოზე. ამისთვის სტალინი რას არ აკეთებს, რას არ თხზავს და რა ნაწილებს არ ჩეკავს მისი კრუზი, რომ მომავალი ომი დასავლეთის დემოკრატია დააბრალოს და თავი მშვიდობიანობის ანგელოზათ გამოაცხადოს. მაგრამ თვითონ კი გაფაციცებით ემზადება ომისთვის. დღეს საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხეში, წარმოების ყველა დარგში და სამხედრო ერთეულებშიც ყველგან ნახავთ გერმანელ სპეციალისტებს, რომლებსაც სტალინი იყენებს განსაზღვრულ დრომდე და შემდეგ კი ისტუმრებს იქით, საიდანაც ჯერ არაფერია დაბრუნებულა.

საქართველო, ეს პატარა ქვეყანა, ამჟამათ გავსებულია სამხედრო ერთეულებით, ჰაეროპლანებით და ყოველგვარი სამხედრო მასალით. სამხედრო ერთეულების დიდი ნაწილი დაბინავებულია ბათუმის ოლქში, გაგრის ოლქში, ქუთაისში, გორში, ხაშურში, ვაზიანში, თელავში და მანგლისში. გარდა ამისა სპეციალური ნაწილები დგას პხალ-ციხე—ახალ-ქალაქის ყოფილ მაზრებში. ამას გარდა ქუთაისშია საავიაციო, საავტომობილო და გაზის ქარხნები; ზესტაფონში კი—ფერო-მარგანეცის და ფერო-მოლიბდენის ქარხანა; თბილისში—სავიაციო, დაზგათა აღმშენებელი, ლითონის კონსტრუქციის და სხვა ქარხნები და 24 საათის განმავლობაში შეუძლიათ გამოუშვან სამხედრო იარაღები. ენგურის ქალაქ-ცელულოზის ქარხანას შეუძლია დიდი რაოდენობით გამოუშვას მფეთქავი ნივთიერებანი და რუსთავის მეტალურგიული კომბინატი თავისი ჩამომსხმელი და ლითონის კონსტრუქციის ცეხებით.

სიმაგრეების და ჰაეროდრომების შენება ცივებ ცხელეზადაა გადაქცეული. კარგად მოწყობილია ქუთაისის, მერიის მიწის ქვეშა, ხაშურის და ვაზიანის ჰაეროდრომები თავისი სამოსწავლო ბაზებით. დიდი მუშაობა ჩატარდა პალიასტომის ტბის სამხედრო-სანაოსნო ბაზად გადაქცევისათვის მდინარე კაპარჭინის გაპრით და გაღრმავებით. გარდა ამისა დიდი მუშაობაა რაჭაში დარიშხანის ექსპლუატაციისათვის და გაფაციცებით წარმოებს მუშაობა ასაფეთქებელი იმფუზორიული მიწის ამოსაღებათ ახალციხის რაიონში, რომლებიც სამხედრო სამინისტროს განკარგულებაშია.

თუ შევადარებთ საქართველოს პატარა ტერიტორიას ვებერთელა რუსეთისას, ადვილათ დავინახავთ დღევანდელი რუსეთის სამხედრო პოტენციალს. ორასი მილიონი მოწით, ნახევარი გერმანიით და მისი აღმოსავლეთი ნაწილის სამხედრო ქარხნებით, გერმანელი სპეციალისტები და იმ იარაღებით, რასაც გერმანია ამზადებდა თავის ქარხნებში სულ უკანასკნელ წუთამდე კიდევ, ამასთანავე აღმოსავლეთ ევროპის ქარხნები, ატომური ბომბი და გაწითლებული ჩინეთი, ყველა ეს აუცილებლათ დიდი ძალაა. მაგრამ იმედით სავსე ვართ, ვიციტ, ზიშტზე დაყრდნობილი დიქტატურა დაიმსხვრევა, დაიმსხვრევა არა მარტო იმიტომ, რომ ჩვენ ის არ გვსურს, არც გვიყვარს, არამედ ეს ისტორიული აუცილებლობით მოხდება. სულის შემხუთავ მძიმე რეპრესიების მიუხედავათ ქართველი ხალხი კვლავინდებურათ შეკავშირებულია, მას სწამს თავისი მომავალი და იცის, რომ არაბუნებრივათ მაისი შეიცვალა თებერვლის სუსხიანი დარით, თებერვალი შეიცვლება მაისის მშვენიერი ფერებით.

იქაური.

აქაური რამე-რუმი.

ჩვენმა ნაციონალურ მთავრობამ წერილობით მიმართა აქ დაჯგუფებულ ქართველ პოლიტიკურ პარტიებს აღადგინონ ძველი ომის წინ არსებული ცენტრი ან დაარსონ ახალი მთავრობასან ერთად სამუშაოთ ჩვენი საკითხის ირგვლივ. ორი პარტია—სოციალ-დემოკრატიული და სოც.-ფედერატიული დასთანხმდენ, ხოლო მესამემ—ნაციონალ-დემოკრატიებმა პასუხათ გამოუშვეს ჟურნალი «ივერია», სადაც თავს ესხმიან ჩვენს მთავრობას და მას არ სცნობენ. ასეთი უდიერი პასუხი არის მხოლოდ განმეორება მათი წინანდელი მოქმედების. 1940 წ. მათ დაარსეს სახელწოდებით «ქართული ევროპიული კომიტეტი», რომლის თავმჯდომარეთ აირჩიეს ლენ. სპ. ჭავჭავაძე, მდივანათ ალ. ასათიანი, ხაზინადარათ სხირტლაძე და თან დაბეჭდეს სამს ენაზე ბიულეტენი მიმართული ჩვენი ნაციონალური მთავრობის, საქართველოს ამ ერთადერთი ლეგალური წარმომადგენელის წინააღმდეგ. აქ ისინი უარსყოფენ მთავრობის არსებობას და თან იმოწმებენ ყოფილ იუსტიციის მინისტრს.

ეს ორგანიზაცია ჩქარა გაქრა, არავითარი მუშაობა არ გაუწევია, არავითარი კვალი არ დაუტოვებია; ორი წლის შემდეგ 1942 წ. იმავე პირებმა დაარსეს ბერლინში ქართული

კომიტეტი და გამოუშვეს წიგნაკი «ჩვენი ბრძოლის მიზანი», რასაც არავითარი გამოხმაურება არც ერთ პარტიაში, არც საქართველოში არ გამოუწვევია. და აი «მუშაობის» ეს ხაზი იქნა ახლაც აღდგენილი; ახლაც გამოყვევენ მეტბოლო მომუშავე ორგანოებს და ააესეს თავისი გამოცემა თავსდასწმით ჩვენზე. ვითომ საქართველოს გარეშე მტერი არ ყავდეს. მათ სურთ ცენტრი «თვით პატრონი და სუვერენი», ვიქნებით პოლიტიკური მუშაობის მეთაურნი და ხელმძღვანელებნი. ერთი-სიტყვით, მათი მიზანია მოშალონ ნაციონალური მთავრობა და მისი ალაგი თვითონ დაიკავონ, ალ. ასათიანის ძველი გზა აღდგენილია. ასეთი რამე-რუმეებით სავსეა მათი ქურონალი «ივერია».

ამათ შორის ერთი ვილაცა უვიცი ნ. ჟორდანიას აბრალეებს ბოლშევიკობას იმის გამო, რომ ის იცავს მარქსიზმს. მას დღევანდლადის ვერ გაუგია, რაც ქვეყანამ იცის, ბოლშევიზმს არავითარი კავშირი არ აქვს მარქსის მოძღვრებასთან. «ივერიელთა» დროშა რჩება ის, რაც იყო თავიდანვე—ბრძოლა ქართველ სოც.-დემოკრატიასთან და არა საბჭოებთან. ამ მიზნით იგონებენ მრავალნაირ ჭორებს. მაგ. ექვთიმე თაყაიშვილის დაბრუნება საქართველოში გამოცხადებულია დიდ ბოროტებათ. ნამდვილათ კი ეს იყო დიდი საქმის გაკეთება ქართველი ერისათვის, თუ სახეში მივიღებთ იმას, რაც თან წაიღო.

ბატონ ექვთიმეს არავითარი მანდატი არ წამოუღია საქართველოდან გარდა ერთისა: წამოიღოს და გადაარჩინოს საქართველოს უძველესი ნაციონალური განძი. ეს სიმდიდრე აქ იყო ჩინებულიათ შენახული დიდხანს. ბოლოს საფრანგეთის მთავრობამ გაუკეთა კონფისკაცია და გადარიცხა თავის საკუთრებათ რუსეთის მიერ წაღებულ ვალში. როცა ომი გათავდა და დეგალი წავიდა მოსკოვში ხელშეკრულების დასადებათ, ჩვენმა მთავრობამ ისარგებლა ამ მომენტით და მიიღო ზომები სიმდიდრის დასაბრუნებლათ. ამ ზომებმა გასჭრა, ექვთიმემ მიიღო მთელი ქონება და წაიღო, რამაც გამოიწვია დიდი სიხარული მთელ საქართველოში. «ივერიელთათვის» ეს ყოფილა დიდი დანაშაულობა, რადგან მათი აზრით, საქართველო არსებობს არა საქართველოში, არამედ იქ, სადაც თვითონ ცხოვრობენ. ასეთი მიდებ-მოდებით და ბეჭუტურით სავსეა მათი ქურონალი.

ივ.კვ.

საქართველო და რუსეთი.

(მიუნხენის ქართველთა საზ-ში წაკითხული მოხსენებიდან).

აქამდის ამა თუ იმ ხალხის კულტურული დონეს მაჩვენებელი იყო, სხვათა შორის, მის მიერ ქრისტიანობის მიღების თარიღი. ამასთან ერთად დღეს ხალხის კულტუროსნობის ერთი მთავარი საზომია მისი ეროვნული შეგნება, რომელიც შედეგია საუკუნოებრივი ისტორიული განვითარების. მაგრამ ეს შეგნება ნიშნავს ამავე დროს ერის მისწრაფებას, მის ნებისყოფას, ეროვნული მიზნის განხორციელებისკენ მიმართულს. ეს მტკიცედ გამოხატული ნებისყოფა კი ვერ შეუთრგდება ოპორტუნისტულ პოლიტიკას, რომელიც მიზნის ნაწილობრივ განხორციელებას და ამით ამ მიზნის გაყალბებას წარმოადგენს. ირლანდიის ხალხის მიერ მრავალ საუკუნეებში მტკიცედ წარმოებულმა ბრძოლამ თავისუფლების მოყვარულ კაცობრიობაში დიდი აღფრთოვანება და სიმპატიები გამოიწვია და ირლანდიის ბრძოლის სასარგებლოდ ამუშავებული მსოფლიო საზოგადოებრივი აზრი გახდა ძლიერ ფაქტორად მისი გათავისუფლების საქმეში. ეჭვს გარეშეა, ირლანდია დღესაც არ იქნებოდა თავისუფალი, რომ მისი ბრძოლა უკომპრომისო არ ყოფილიყო; სწორედ ამ გარემოებას მიეწერება ირლანდიის საკითხის ასე დიდი პოპულარობა მსოფლიოში.

პატარა საქართველოც იძულებულია გარეთ ეძიოს დასაყრდენობი და დანმარება თავის ბრძოლაში და შეეცადოს, უკვე შექმნილი თანაგრძნობა და სიმპატიები გააძლიეროს და ახალი მოიპოვოს. განსაკუთრებით ამერიკაში, სადაც ის დღემდის სუსტია. ეს კი შესაძლებელია არა კომპრომისული განწყობილებით და მერყეობით, არამედ ქართული ეროვნული რწმენის ძალით და იმ მტკიცე პოზიციის შერჩენით, რომელიც ქართველ ემიგრაციას აქნამდი ახასიათებდა და რომელმაც მას ამდენი მეგობრები შესძინა. მერყეობით და დათმობით ქართული საქმის სიმართლეში ვერავის დავარწმუნებთ, თუნდაც რომ ეს დათმობა უფრო გასაგები გავხადოთ ევროპის ცხოვრების ინტეგრაციისკენ მიმართულ განვითარებაზე მითითებით. რამდენადაც ამგვარ განვითარებას მართლა ადვილი აქვს, ის შედეგია მომწიფებული კაპიტალიზმის და ეკონომიურად საბოლოოდ გამოწვეულია მეურნეობის მოწესრიგების და საქონლის ბაზრის უზრუნველყოფის საჭიროებით. პოლიტიკურ-მილიტარულად კი—აღმოსავლეთის საშიშროებით. ამ განვითარებას არ მიეცა დღემდის პოლიტიკური გამოხატულება და არ გვაქვს რეალური საბუთი ვიფიქროთ, რომ იგი ამგვარ ფორმას ახლო მომავალში მიიღებს.

მეორე მხრით უდავოა, რომ ამ დიდ ომების ხანაში განსაკუთრებით გაძლიერდა ეროვნული დიფერენციაცია, რომელიც ჯერ არ დასრულებულა. განვითარების ორივე ეს მიმართულება, ინტეგრაცია და დიფერენციაცია, არის დღევანდელი საზოგადოების ორი მხარე, რომლებიც ერთმანეთს არ ეწინააღმდეგებიან; ერთია კაპიტალისტური მეურნეობის ბუნებაში ჩაქსოვილ ეკონომიურ ექსპანსიის გამახატულება, მეორე—კაპიტალიზმის წარმოშობით დაწყებული ადამიანისა და საზოგადოების გათავისუფლების პროცესის გაგრძელება. მთელ მეოცე საუკუნის განმავლობაში, როდესაც აშკარა გახდა კაპიტალისტური ექსპანსიის ფაქტი, ორივე აღნიშნული პროცესი მიმდინარეობს პარალელურად; ამ საუკუნემ მოგვცა როგორც ერთის, ისე მეორეს უალრესი გაძლიერება. ამგვარად პირველი ტენდენცია არ წარმოადგენს საშიშროებას ეროვნული პრინციპის განხორციელებისთვის, საპირადა მხოლოდ მისი ნამდვილი გაგება და არა გაზვიადება; იგი მიმართულია ერთა თანამშრომლობისკენ და არა ერთა მოსპობისკენ.

კაპიტალიზმის განვითარებამ ტექნიკის მონაპოვართა საფუძველზე ისე გადააბა სახელმწიფოები ერთი მეორეს, შექმნა ისეთი მკიდრო დამოკიდებულებები მათ შორის, რომ არც ერთი მათგანი არ არის ისე სუვერენული, როგორც ეს იყო ჯერ კიდევ, ვთქვათ, მე-19 საუკუნეში; სახელმწიფოთა სუვერენობა საგრძობლად შეიზღუდა. მაგრამ ყოველი ახალი ეროვნული სახელმწიფო ხალხთა ოჯახში შევა იმავე უფლებებით, რომლებიც ამ გადახლართულ დამოკიდებულებებში შერჩება სხვა დანარჩენს. აქ სუვერენობის რაიმე ახალ კონცეპციაზე ლაპარაკი ნიშნავს ამ მარტივი დებულების გართულებას და ნამდვილი პრობლემის ბურუსში გახვევას. სუვერენობის მცნება ამით არ იცვლება.

კომპრომისი წარმოადგენს სახელმძღვანელო პრინციპიდან გადახვევას და გამოწვეულია ყოველთვის არსებულ ძალთა განწყობილიდან გამომდინარე აუცილებლობით. კომპრომისის აუცილებლობის საკითხი დგება საქართველოსთვის მხოლოდ. თუ მისი ეროვნული მისწრაფების განხორციელება შეუძლებელი ხდება

1. თვით საქართველოს მიზნებით, ე. ი. საქართველოში არ არის მოცემული დამოუკიდებელი სახელმწიფოს არსებობის პირობები, ან

2. საქართველოს გარეთ მოქმედ ძალთა წყალობით, ე. ი. საერთაშორისო ძალთა განწყობილება არ არის საქართველოსთვის ხელსაყრელი. გაეარჩიოთ ორივე ეს დებულება.

დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრივი არსებობის მხრით საქართველო მტკიცე საფუძველზე სდგას. მას აქვს საკმარად განვითარებული სასოფლო მეურნეობა, რომელიც საკუთარი ძალით სავსებით უზრუნველყოფს საკუთარი მოსახლეობის

გამოკვებას. ეს სასოფლო მეურნეობა მისი მრავალფეროვანებით თამამად შეიძლება შევადაროთ კალიფორნიას, ის იძლევა ყოველგვარ პროდუქტს ზომიერი და სუბტროპიკული ზონების და საინდუსტრიო ნედლე მასალას. ქართული სასოფლო მეურნეობა იმდენად ბარაქიანია, რომ მის ზოგიერთ დარგს დღევანდელ საბჭოთა კავშირში საკავშირო მნიშვნელობა აქვს, ე. ი. ხმარდება მთელი საბჭოთა კავშირის მომარაგებას. საქართველოს აურაცხელი ბუნებრივი სიმდიდრე, რომლის ექსპლოატაცია მხოლოდ ნაწილობრივად სწარმოებს, წარმოადგენს შესაძლებელი ძლიერი ინდუსტრიის საფუძველს. მთელი ქართული მეურნეობა იძლევა შესაძლებლობას ფართო ექსპორტის, რომელიც ხალხის კეთილდღეობის ერთ-ერთი ფაქტორია და რომელიც დღესაც თვალსაჩინოა. საქართველოს გეოგრაფიული მდგომარეობა აძლევს მას შესაძლებლობას, ითამაშოს მნიშვნელოვანი რელი საერთაშორისო სავაჭრო გაცვლა-გამოცვლაში. საქართველოს ეს ეკონომიური შესაძლებლობანი ისე უდავოა და ისე ცნობილი, რომ ამხე სიტყვას აღარ გავაგრძელებთ. ასევე უდავოა ქართველი ხალხის უნარი საზოგადოებრივსა და სახელმწიფოებრივ მშენებლობის და მართვლობის საქმეში. ეს უნარი მრავალსაუკუნოანი საკუთარი სახელმწიფოებრივი ტრადიციის ძალით, ასე ვთქვათ, თანდაყოლილია და შეენახა და გადმოეცა მას უშუალოდ მისი გადარჩენილი, წინეთ ხელმძღვანელი პოლიტიკური წრის საშუალებით. ეს უნარი მან გამოაშკარავა ძველი რუსეთის იმპერიაშიც მრავალჯერ, მაგ. სახელმწიფო დემაში, სადაც მისი წარმომადგენლები მთელს ოპოზიციას ხელმძღვანელობდნენ, და შემდეგ მთელი ქვეყნის წინაშე სამი წლის დამოუკიდებელი არსებობის დროს. ქართველი ხალხი ინტელექტუალურად და კულტურულად ძველ რუსეთის იმპერიაში ყველა შემავალ ხალხებზე წინ იდგა და დღესაც პირველი ადგილი უჭირავს. ამგვარად საქართველოს დამოუკიდებელი არსებობის პერსპექტივები, როგორც ობიექტიური, ისე სუბიექტიური ელემენტის მხრით, ბრწყინვალედ უნდა ჩაითვალოს.

საბჭოთა რუსეთმა საქართველოს დაპყრობით შექმნა ქართული საკითხი და გადააქცია და ცდილობს მომავალშიც დასტოვოს ის თავის შინაურ საკითხად. ეს დიდი ხნით ასე დარჩებოდა და საქართველოს ისე, როგორც სხვა საბჭოთა კავშირში მომწყვდეულ დაპყრობილ ერებს არავინ გამოეცხარებოდა, რომ საბჭოთა რუსეთის გაუშმადლობას და ძლიერ ექსპანსიას ამ ომის შემდეგ არ გამოეწვია რეაქცია რუსეთის ამ მოქმედებისადმი მის შეშინებულ მოკავშირეებში, რომლებმაც მათი იმპერიალისტური ინტერესები საფრთხეში დაინახეს. ამით წამოიჭრა დასავლეთის საზოგადოებრივი აზრისთვის აგრეთვე დაპყრობილ ერთა და მამასადამე საქართველოს საკითხიც. შეიქმნა უთუოდ ხელსაყრელი საერთა-

შორისა მდგომარეობა საქართველოს ეროვნული ბრძოლისთვის, მას შეეძინა ძლიერი მოკავშირე. ქართველმა ემიგრაციამ უნდა გამოიყენოს ეს მდგომარეობა და, რადგან თვით ქართველი ხალხი ხელ-ფეხ შეკრულია და თავისი ეროვნული სურვილების გამომქლავების საშუალებას მოკლებულია, ყოველი ღონე იხმაროს დასავლეთის საზოგადოებრივ ცენტრში ქართული ეროვნული საკითხისამდმი ინტერესის გაღვივებისა და გაძლიერებისათვის.

ამ მიზნისთვის ყველაზე ნაკლებად გამოსადეგია ისეთი მოუფიქრებელი და ნაჩქარევი დეკლარაციები, რომლებიც რუსეთთან ფედერაციას ვულისხმობენ. ამგვარი დეკლარაციები მთავრდება ქართული ეროვნული საქმისთვის იმით, რომ ისინი სტოვებენ დასავლეთის, განსაკუთრებით ამერიკის, საზოგადოებრივ აზრზე ისეთ შთაბეჭდილებას. თითქოს საქართველო ხელს იღებდეს ეროვნული პრინციპის კონსერვაციულ განხორციელებაზე და კმაყოფილდებოდეს უკვე არსებული მდგომარეობით, საბჭოთა კავშირში ერთაშორის არსებული უფლებრივი ურთიერთობით. მაგრამ მხოლოდ რეჟიმის შეცვლით. ეს იქნებოდა ნაციონალური საკითხის იმინდიფერენტული გაგების დადასტურება, რომელსაც დღევანდელად დღის ადგილი აქვს ამერიკაში და რომლის შეცვლა ახალი ნაციონალური კონცეპციით დაჩაგრულ ერთათვის სასურველია. ამერიკაში ნაციონალიზმი უცნობია. ეს აიხსნება იმით, რომ იქაურ პირობებში დროთა განმავლობაში ხდებოდა ემიგრანტთა ასიმილიაცია და გათქვეფა იქაურ მოსახლეობაში. რის გამო ნაციონალური განსხვავებები ქრებოდნენ და არ იღებდნენ თავის პოლიტიკურ გამოხატულებას: ამიტომ ნაციონალიზმი და ნაციონალური საკითხი იქ არც არსებობს. სავსებით წინააღმდეგი სურათია საბჭოთა კავშირში, სადაც ერთი მხარეს გვერდით ცხოვრობენ მრავალი ერთმანეთისაგან წარმოშობით. ენით და მთელი კულტურით განსხვავებული და ტერიტორიალურად განსაზღვრული ხალხები, რომელთა ასიმილიაცია რუს მოსახლეობასთან რუსეთის მთავრობამ, მიუხედავად ხანგრძლივი რუსიფიკატორული პოლიტიკისა, ვერ შეძლო, და ამ ხალხებში არსებობს ძლიერი მისწრაფება ეროვნული თავისუფლებისკენ. ამიტომ ამერიკის ურთიერთობიდან გამოსვლა და მისი გავრცელება საბჭოთა კავშირზე იქნებოდა აქაური სინამდვილის ყალბად გაგება. საბჭოთა უნიონი ამერიკის ფართო საზოგადოების წარმოდგენაში იმავე საფუძველზეა აგებული, როგორც ამერიკის უნიონი, და ბრძოლა საბჭოთა უნიონში მიმართულია მხოლოდ რეჟიმის წინააღმდეგ. რუსეთთან ფედერაციის დეკლარაციები სწორედ ამ შეხედულებას ამართლებენ. მაგრამ ამოიწურება საქართველოს ბრძოლა ამ რეჟიმით უკმაყოფილებით? საბჭოთა რუსეთმა დაიპყრო საქართველო და შემოიტანა აქ თავისი რეჟიმიც. საქართველო კი, ებრძვის რა ამ

კომუნისტურ რეჟიმს, ამავე დროს სთვლის, რომ ის იმყოფებოდა ოკუპაციის მდგომარეობაში. მოხდენილის საბჭოთა რუსეთის მიერ, რომელმაც იცნო საქართველოს დამოუკიდებლობა 1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულ ებით და დაარღვია ეს ხელშეკრულება არა საქართველოს მიერ გამოწვეულ თავდასხმით. საქართველო, თითქმის ყველა დიდ სახელმწიფოს მიერ ცნობილი, მოითხოვს აღდგენას status quo ante-სი. აღდგენას დასახელებული ხელშეკრულებით დაწესებულ საერთაშორისო ურთიერთობისა. რომელიც რუსეთმა დაარღვია უჩვეულო ძალით. ჩვენ უნდა ვეცადოთ. აი ეს ჩვენი უფლებრივი თეზისი აღიაროს დასავლეთის საზოგადოებრივმა აზრმაც. ფედერაციის დეკლარაციაკი, პირიქით. აცლის საფუძველს საქართველოს განმათავისუფლებელ ბრძოლას.

როგორ შეიძლება მოხდეს ეს გათავისუფლება?

რუსეთი შეიარაღებულია თავიდან ფეხებამდე ტექნიკის უახლეს მონაპოვართა საფუძველზე, ქართველი ხალხი კი განიარაღებულია; ამიტომ პირდაპირი შებმის. აჯანყების გზა, თუნდაც ყველა დაპყრობილ ერთა გაერთიანებული ძალებით, არ იძლევა გამარჯვების შანსებს. ეს გზა საქართველომ სცადა არა ერთხელ იმ შედეგით. რომ ის ყოველთვის ვარდებოდა ფიზიკური განადგურების საფრთხეში. ამ გზის უვარგისობის გამო რჩება დაპყრობილ ხალხთა ეროვნული პოლიტიკის ორი შესაძლებლობა:

1. ეროვნული საკითხის გადაწყვეტის ბედი ხდება დამოკიდებული საბჭოთა კავშირის შინაგან ძალთა განვითარებისგან, რომელიც შეიძლება გამოისახოს ბოლშევიკური ძალაუფლების ევოლიუციის ან ხალხურ რევოლიუციის ან ხელისუფლების წინააღმდეგ. ორივე ამ შემთხვევაში ერთი რუსული ხელისუფლება შეიცვლება მეორეთი და ეროვნული საკითხი დარჩება გადაუწყვეტელი; არც ერთი რუსული მთავრობა არ დასთმობს საქართველოს და კავკასიას ნებაყოფლობით, არ გაათავისუფლებს მათ. როგორც ეს ქნა შეერთებულმა შტატებმა ფილიპინების მიმართ. ამისგან დამოუკიდებლად საბჭოთა სახელმწიფოს განვითარების გზა დესპოტიიდან დემოკრატიისკენ არის, აგრეთვე თვით რუსის ხალხის მიერ საბჭოთა ხელისუფლებისადმი აქნამდის გამოაშკარავებულ პასივობის გამოც, ხანგრძლივი პროცესი, რომლის განმავლობაში დაპყრობილ ხალხთა ბედი შეიძლება განდესტრალიკული, როგორც ამას მოწმობს ზოგ ჩრდილო-კავკასიულ ხალხთა მაგალითი, რომლებიც მათ მშობლიურ ადგილებიდან იქნენ აყრილი და გადასახლებული შორეულ ადგილებში, სადაც მათ უეჭველი განადგურება მოელოდა.

2. ნაციონალური პოლიტიკის მეორე შესაძლებლობა მდგომარეობს შემდეგში: საბჭოთა რუსეთი წარმოადგენს სერიოზულ საფრთხეს მთელი კულტურული მსოფლიოს არსებობისთვის და ეს საფრთხე მუდამ იქნება, სანამ საბჭოთა კავ-

ვშირი ტერიტორიალურად ხელუხლებელი დარჩება. ამიტომ დასავლეთის დიდმა დემოკრატებმა, პირველ რიგში ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა, უნდა გადასინჯონ მათი პოზიცია რუსეთისადმი. აქნამდის შეერთებული შტატები რუსეთში, რომლისაგან მათ არ ყოფდა პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესების წინააღმდეგობა, ხედავდნენ ბუნებრივ მოკავშირეს ამერიკის მეტოქე ექსპანსიურ სახელმწიფოებთან ბრძოლაში, როგორც იყვენ იაპონია და გერმანია; ამიტომ ამერიკა ცდილობდა დაეცვა რუსეთის მთლიანობა. მაგრამ გერმანიის და იაპონიის დამარცხების შემდეგ მდგომარეობა რადიკალურად შეიცვალა. ესლა თვით რუსეთი უქადის ამერიკას და მთელს დასავლეთს განადგურებას; გადარჩენა მშვიდობიანობის და კულტურის, რომელთაც ემუქრება რუსეთი, შეიძლება მხოლოდ იძულებაზე აგებულ საბჭოთა კავშირის დაყოფით მის ბუნებრივ ნაწილებად.

საზოგადოებრივი ცხოვრების ორივე სისტემა, დასავლეთის და აღმოსავლეთის, უარყოფენ ერთმანეთს: პირველი აგებულია ჰუმანიზმის პრინციპებზე და ახორციელებს პიროვნების თავისუფლებას და ათავისუფლებს საზოგადოებას დესპოტიურ სახელმწიფოსაგან; მეორე კი მდგომარეობს ტირანიულ ბატონობაში პიროვნებაზე და საზოგადოებაზე. ამ სისტემათა თანაცხოვრების და თანამშრომლობის შეუძლებლობა ყველასთვის აშკარა გახდა. ბრძოლა ამ სისტემათა შორის მეტ ნაწილად სწარმოებს საბჭოთა ტირანიის მიერ დაჩაგრულ ხალხთა განთავისუფლებისთვის და მათი ეროვნული არსებობის უფლებისთვის. ამ ერთა განთავისუფლებას მოითხოვს არა მხოლოდ ეროვნული სამართლიანობა, არამედ მშვიდობიანობისა და დასავლეთის კულტურის დაცვის საჭიროებაც.

მდგომარეობას ჩვენ უნდა შევხედოთ რეალურად, უილიუზიოთ. ახალი სახელმწიფო არასოდეს წარმოშობილა კეთილი სურვილის და აქედან გამომდინარე შეთანხმების შედეგად; ის მუდამ იჭედებოდა ომის ან რევოლუციის ცეცხელში, მას ქმნიდა ძალა. ხალხთა გათავისუფლების სხვა შესაძლებლობა ისტორიაში არ სწერია. ეს ასე მოხდება ესლაც, თუ აღმოსავლეთის დაჩაგრული ერები თვითონ არ ირჩევენ უმობას რუსეთთან ფედერაციაში. მაგრამ ეს უკვე აღარ არის აღმოსავლეთის ლოკალური საკითხი, მის გადაწყვეტაში დაინტერესებულია დღეს მთელი მსოფლიო.

ჩვენ არ ვიცნობთ ისეთ შემთხვევას, როდესაც პატარა, ნაციონალურად შედგენილი ერი ნებაყოფლობით დაკავშირებოდეს დიდს, საერთო სახელმწიფოებრივი ცხოვრების ფედერატიულსა თუ სხვა საფუძველზე მოწყობის მიზნით. თავისთავად ცხადია, ასეთი კავშირი იქნებოდა, და ამას ყოველი პატარა ერი გრძნობს, მისი დამოუკიდებელი პოლი-

ტიკური არსებობის დასასრული; დიდი გადაყლაპავდა პატარას. თუ პატარა ერის ცდას, თავისი პოლიტიკური ბედი დიდისას დაუკავშიროს, ადგილი ქონდა, ეს იყო იძულებითი, გამოწვეული მისი გართულებული საერთაშორისო მდგომარეობით, როგორც მაგალ. რუსეთ-საქართველოს 1783 წლის ხელშეკრულება. მაგრამ ეს ხელშეკრულება ქმნიდა არა ახალ სახელმწიფოს, არამედ ახალ საერთაშორისო უფლებბრივ ურთიერთობას, რომლის ძალით საქართველო თავის დამოუკიდებელ სახელმწიფოებრივ არსებობას ინარჩუნებდა; მას რუსეთთან ფედერაცია აწარმოებდა არ მოსვლია. საქართველოს ეს ნაბიჯი გამოწვეული იყო მაშინ საშინაოებრივ მისი სახელმწიფოებრივი არსებობისთვის სამხრეთიდან, სპარსეთ-ოსმალეთის შტრით. გათავისუფლებულ საქართველოსთვის ეს საშინაოება სამხრეთიდან აღარ არსებობს, მით უფრო დიდია ის ჩრდილოეთიდან; კიდევ მეტი, რუსეთმა დაიპყრო საქართველო და მოსპო მისი დამოუკიდებელი არსებობის ყოველი ნასახი. ქართველი ხალხი ებრძვის ამ ძალმომრეობას და ცდილობს დაიბრუნოს თავისუფლება. აქ კი ზოგიერთი დემოკრატი ურჩევს საქართველოს, ექმოს დათვის და თვითონ ამოთხაროს საკუთარი სამარე ფედერაციის სახით.

თუ ჩვენ გადავავლებთ თვალს არსებულ ფედერატიულ სახელმწიფოებს, დავინახავთ, რომ ყოველი მათგანი აკავშირებს კომოგენ, მსგავს მოსახლეობათ, რომელნიც არიან საერთო წარმოშობის და რომელთაც აქვთ საერთო ისტორია, საერთო ენა და კულტურა. გერმანიის შემთავალ სახელმწიფოთა მოსახლეობანი წარმოადგენენ გერმანელი ხალხის ერთ სისხლის სხვადასხვა ტომებს, რომელთაც ისტორია, ენა და კულტურა საერთო აქვთ. ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებობს შერეული, მაგრამ ასიმილიაციის საფუძველზე შემდგარი კომოგენი მოსახლეობა ერთი ენით, კულტურით და ისტორიით. ასეთსავე საფუძველზეა დამყარებული სამხრეთ-ამერიკის ფედერატიული სახელმწიფოები. აგრეთვე შვეიცარიის მოსახლეობა, თუმცა არა ერთი წარმოშობის, გაერთიანებულია საერთო ბუნებით და ისტორიით და აღზრდილია მისი შინაგანი ბუნების დამახასიათებელ დემოკრატიულ ტრადიციებზე, რომლებიც ძველი დროიდან მოცემული და შენახულია თავისუფალი საზოგადოებრივი ცხოვრების ფორმით, კანტონალური, უშუალო დემოკრატიით. დასახლებული სახელმწიფოების სახით ისტორიამ მოგვცა ფედერატიული სახელმწიფოს ნორმალური ტიპი, ჩვენ ვიცნობთ მხოლოდ ასეთ ფედერაციას. ამგვარად უნდა აუცილებლად არსებობდნენ მოსახლეობათა გამაერთიანებელი მომენტები აქ აღნიშნული ხასიათის, რომ შესაძლებელი გახდეს ამ მოსახლეობათა ხანგრძლივი თანაცხოვრება და თანამშრომლობა ერთ სახელმწიფოს ფარგლებში.

რა ერთიანებს ქართველ ხალხს რუსთან? არაფერი, გარ-

და ოფიციალური სარწმუნოებისა, რომლის მნიშვნელობა დღეს მცირეა, და შედარებით არა ხანგრძლივი ნაძალადევი თანაცხოვრებისა ერთ სახელმწიფოში, რაც განხორციელდა ორ ეტაპში, ცარისტულში და სოვეტურში. ორივე ეს ეტაპი იწყება საქართველოს დაპყრობით და ხასიათდება ძალმომრეობით რუსების მხრით და ქართველი ხალხის უკიდურესი წინააღმდეგობით, რომელიც გამოიხატა 25 სისხლიან აჯანყებაში მე 19 საუკუნეში და 5 აჯანყებაში, ქართველი ხალხის გამანადგურებელი შედეგით, 1921—1924 წლებში, ე. ი. ოთხი წლის განმავლობაში საბჭოეთის ბატონობის დროს. ქართველ ხალხს არაფერი აქვს საერთო სლავებთან, კერძოდ რუსებთან არც წარმოშობით, არც ენით და კულტურით და არც მთელი მისი ისტორიით და მას არ აქვს არავითარი, არც პოლიტიკური, არც ეკონომიური თუ სხვა რაიმე ინტერესი გადაებას რუსეთს. მხოლოდ რუსეთი არის დაინტერესებული, შეინარჩუნოს თავისი ბატონობა პოლიტიკურად, ეკონომიურად და სტრატეგიულად საქართველოზე და კავკასიაზე, რომლის გამოყენება მას სურს იმპერიალისტური მიზნით. როგორც ექსპლუატაციის და ექსპანსიის ბაზა დასავლეთით და სამხრეთით.

ეს დაპყრობითი იმპერიალისტური მიზანი ედვა საფუძვლად მეფურ რუსეთის პოლიტიკას, ის ასულდგმულებს დღევანდელ საბჭოელ ტირანებს და იგი განდება, ისტორიული დინამიკის გარდაუვალი კანონების ძალით, აგრეთვე მომავალი ე. წ. დემოკრატიული რუსეთის პოლიტიკის სახელმძღვანელოდ, თუ ეს უკანასკნელი ამა თუ იმ ფორმით. უნიტარულით თუ ფედერატიულით, საბჭოთა კავშირის მთელი ტერიტორიალური მემკვიდრეობის ბატონ-პატრონი იქნება. სწორედ ამ მოსაზრებათა და ისტორიული გამოცდილების ძალით საქართველო არ ენდობა არავითარ რუსეთს, არც მომავალს «დემოკრატიულს» და უარყოფითად უყურებს კერენსკის ტიპის დემოკრატების ცდას, მიმართულს «რუსეთის თავისუფალ ხალხთა ფედერაციის» შექმნისკენ საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე. ეს ცდა იდენტიურია დღევანდელი მდგომარეობის შენარჩუნებასთან. შესაძლებელია შეიცვალოს მხოლოდ რეჟიმი. მაგრამ ამგვარი ფედერაცია დიდი ძლიერი ერის პატარაებსა და სუსტებთან არ შეიცავს მათ შორის წინააღმდეგობათა შემარიგებელ პოლიტიკურ ფაქტორს და მას აქვს ძალთა წონასწორობის დარღვევის და ისევ ძლიერის ბატონობის დაწესების ტენდენცია. ასეთი განვითარების წინააღმდეგ ნაგულისხმევი კონსტიტუციური გარანტიები არ არიან ყოველთვის საკმარისი, განსაკუთრებით როცა საქმე ეხება ისეთ ექსპანსიურ ერს, როგორიცაა რუსი. აირას ამბობს ამ საკითხზე ცნობილი ავტორიტეტი სახელმწიფო უფლების სფეროში პროფ. იელინეკი: «რადგან ფედერატიული სახელმწიფო სუვერენულია, ამიტომ არ არსებობს

არავითარი საზღვარი მისი კომპეტენციის გაფართოვებისთვის შემავალ სახელმწიფოთა მიმართ: კომპეტენციის ამ გაფართოვებას შეუძლია ამათი სახელმწიფოებრივი ხასიათის მოსპობამდი მივიდეს და ფედერატიული სახელმწიფო ამის მიხედვით უნიტარულად გადაიქცეს... არ არის წარმოუდგენელი, რომ კონსტიტუციის შეცვლის გზით შემავალ სახელმწიფოთა ღირსება თანდათან შეიზღუდება, ისე რომ ესენი ბოლოს იურიდიულად სახელმწიფოებათ ვეღარ ჩაითვლებიან» (იხ. Prof. D-r. Georg Felinek, Allgemeine Staatslehre, გვ. 783. Berlin, 1922).

განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია ის გარემოება, რომ რუსეთთან ფედერაციას ჩვენ მისაღებად გვიხატავენ იმით, რომ ის იქნება ფედერაცია რუსეთის დემოკრატიასთან. მაგრამ სად არის ეს რუსეთის დემოკრატია? მთელი ისტორიის განმავლობაში რუსული სახელმწიფო ძალაუფლება უსაზღვროდ ბატონობდა ცხოვრების ყველა დარგში: მიწა და მთელი მრეწველობა შეადგენდნენ მის საკუთრებას; ფეოდალები იყვნენ მისი ყმა და მოსამსახურე და გლეხობა ამ ფეოდალებისა და გლეხური თემური საზოგადოების «ობზჩინის» საშუალებით სახელმწიფოს მონა და საკუთრება. ეს სოციალ-ეკონომიური სისტემა შეადგენს დღევანდელ საბჭოთა სახელმწიფოს საფუძველსაც. უმოწყალო პოლიციური აპარატის საშუალებით. ივანე მრისხანეს «ობრჩინა»-დან თვითმპყრობელობის «ობრანკა»-სა და ბოლშევიკურ «ენკავედე»-მდე, რუსულმა სახელმწიფომ დააყენა მთელი საზოგადოება თავის მათრახის ქვეშ.

დასავლეთში დემოკრატია შექმნა ბურჟუაზიამ. ასევე უნდა მომხდარიყო რუსეთშიც. მაგრამ ბურჟუაზია, რომელიც რუსეთში წარმოიშვა მხოლოდ მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში და რომელიც შედეგი იყო არა ფეოდალიზმის საუკუნოებრივი თანდათანობითი რღვევის პროცესის, როგორც დასავლეთში, ეს ბურჟუაზია იყო აქ სუსტი და სავსებით დამოკიდებული რუსულ სახელმწიფოსაგან და უცხოეთის კაპიტალისაგან; მას აკლდა მაშასადამე დასავლეთის ტრადიციები, ძალა და უნარი, მისი პოლიტიკური იდეალი თავის სამშობლოში განეხორციელებია. რუსულმა ბოლშევიზმმა შემდეგ მას მისი არსებობის საფუძველი გამოაცალა და თვითონ იგი ფიზიკურადაც გაანადგურა. ამით ბოლო მოეღო რუსეთში ბურჟუაზიული დემოკრატიის, როგორც პოლიტიკური ფაქტორის, არსებობის ილიუზიასაც.

სამაგიეროთ რუსეთის სინამდვილეში განვითარდნენ ძალები, რომელთა მასაზრდოებელი წყარო სოფლის სოციალური სტრუქტურა იყო. ველიკოროსთა მოსახლეობა, გლეხობა, ძველი დროიდანვე გაერთიანებული იყო თემურ სამფლობელო საზოგადოებაში, «ობზჩინა»-ში, რომელმაც თავისი წევრები, სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ ნაბრძანები

სტატუტის თანახმად, მხოლოდ თავის ადგილობრივ საქმეებში ჩააბა და სახელმწიფო საქმეებს სავსებით ჩამოაშორა, ამით სახელმწიფო ძალაუფლება გახდა მოსახლეობიდან დადამოუკიდებელი და მიიღო დესპოტიური ხასიათი. «ოზშიჩინაში» გათქვეფით ველიკოროს ადამიანმა დაკარგა თავისი ინდივიდუალობა. ეს სოციალური ინსტიტუტია, რომელიც რუსული სახელმწიფო ძალაუფლების ბატონობის საფუძველი და იარაღი იყო, გადაურჩა ისტორიულ ქართველს და მან შეინახა თავისი სახე თითქმის უცვლელად მთელი ისტორიის განმავლობაში სულ ბოლომდე. მის ამ გამძლეობა და ცხოველმყოფელობაზე ააგეს სლავიანოფილებმა და ნაროდნიკებმა მე 19 საუკუნეში მათი იდეოლოგია რუსეთისა და ევროპის კულტურის განსხვავებისა და მათი სხვადასხვა ისტორიული გზის შესახებ, მაშასადამე რუსეთის ევროპიულისაგან განსხვავებული, ე. ი. არა კაპიტალისტური განვითარების შესახებ. აქედან იწყება რუსების მიერ სისტემატიური იდეოლოგიური უარყოფა კაპიტალიზმის და ამით დასავლეთის კულტურის, რაც ბოლშევიკებმა მათი საქმით ასე რადიკალურად გამოსახეს. სწორედ ამ რუსული სოციალური სტრუქტურებიდან გამომდინარე წინააღმდეგობა კაპიტალიზმისადმი და ევროპის კულტურისადმი, ბოლშევიკების მიერ შემკვიდრებობით იდეოლოგიურად შეთვისებული, უნდა ჩითვალოს ბოლშევიზმის მთავარ მამოძრავებელ ძალად ჯერ კიდევ სუსტი კაპიტალიზმის განადგურების საქმეში, ნაკლებად მარქსიზმი, რომლისათვის სოციალიზმი განვითარებული კაპიტალიზმიდან უნდა განვითარდეს. ნაროდნიკებისთვის ახალი თვისუფალი საზოგადოების აგება შეიძლება მხოლოდ «ოზშიჩინაში» საფუძველზე, რომელშიდაც გამოსახულია რუსული თავისებურება და კულტურა. მაგრამ საზოგადოების გათავისუფლება, დაბეჩავებული ხალხის უუნარობის გამო თვით გაითავისუფლოს თავი, უნდა მოახდინოს ინტელიგენციამ, რომელიც ამისთვის ყოველგვარ საშუალებას მიმართავს: ცეცხლს, ტყვიას, ძალადობას, ტერორს. ყოველი არსებული უნდა დაინგრეს, განადგურდეს, იქცეს არაფრად, nihil-ად. ასე წარმოიშვა ნილილისტური დემოკრატია, რომელიც აშვევულის და ნგრევის ფსიქოზით მოცულ ოზშიჩინურ გლეხის ბატონობის ფორმა უნდა ყოფილიყო. სახელმწიფოებრივი განხორციელება ამ იდეოლოგიაში გამოხატულმა დემოკრატიათა პოვა ბოლშევიზმის სახით. სოვეტური «ახალი დემოკრატია» არსება გამოიხატა იმაში, რომ მან ძირბუდიანად დაანგრია ყოველი არსებული და შექნა მასიური ადამიანი. ფეხქვეშ გასთელა პიროვნების ღირსება, აქცია ხალხი ჯოგათ, შეერყა მთელი მოსახლეობა ისევ «ოზშიჩინაში» — ბოლშევიკურ კოლექტივში თუ სხვა მასიურ ორგანიზაციებში და საკონცენტრაციო ბანაკებში და უზრუნველყო ამით თავისი ხელისუფლება საზოგადოების ყოველ კონტროლისაგან.

რუსეთში არსებობს მხოლოდ ეს «ახალი დემოკრატია», სა-
შინელი, სისხლიანი, რომელსაც ემიჯნება ჩვენთან ერთად
მთელი განათლებული კაცობრიობა. ვინ დაეპატრონება რუ-
სეთის სახელმწიფოს «სოვეტური» რეჟიმის დამხობის შემ-
დეგ, ჩვენ არ ვიცით; ვფიქრობთ, რომ ეს არ იქნება ნამდვილი
დემოკრატია, ვინაიდან ის ჯერ არსად სჩანს, მისი შექმნა კი
ხანგრძლივი პროცესის საქმეა. ამრიგად ეს დემოკრატია კი
ილიუზია აღმოჩნდა და ჩვენ ვდგევართ ნამდვილი რუსეთის
პირისპირ, როგორც იგი ისტორიულად მოცემულია და რომ-
ელთანაც საქართველოს დამოკიდებულება არ შეიძლება არ
იყოს ანტაგონისტური.

ფედერაციის საპირობებს რუსი ემიგრანტ-დემოკრატე-
ბი სხვათა შორის იმითაც ასაბუთებენ, რომ «სოვეტური»
რეჟიმის სინამდვილეში მოხდა ყველა ადამიანთა დაახლო-
ვება, განუტრეველად ეროვნებისა, საკონცენტრაციო ბანაკებ-
ში გამოიყვანა ერთა ნამდვილი სოლიდარობა. აქედან რუსე-
ბის დასკვნაა, მომავალშიც ერთად უნდა დაფარხოთო. ექვს
გარეშეა და ფსიქოლოგიურად და ადამიანურად ადვილი გა-
საგები, რომ სულთამსუთავი რეჟიმის პირობებში, საკონცენ-
ტრაციო ბანაკებში, სადაც ფიზიკური არსებობის, სიცოც-
ხლის შენარჩუნების საკითხი დგას, საერთო უბედურებაში
ყველანი სოლიდარული არიან ამ რეჟიმის წინააღმდეგ ბრძო-
ლაში და ყოველი წინააღმდეგობა მათ შორის იმ მომენტში
წაშლილია. მაგრამ ეს წინააღმდეგობა დაფარულია სწორედ
ამ იძულებითი მდგომარეობით და სიცოცხლის სურვილის
პრიმატიით და თავს იჩენს მაშინვე, როგორც კი ეს მდგომარე-
ობა შეიცვლება. და მართლაც, საკონცენტრაციო ბანაკე-
ბის გარეშე ეროვნული განსხვავებები ამ რეჟიმის პირობებ-
შიც საგრძნობია.

რუსი დემოკრატები მათ ნამდვილ ზრახვებს ამგვარი
დასაბუთების სამოსელში ხვევენ, სხვა ჯურის ემიგრანტები
ამგვარ მისტიფიკაციას საპირობდაც არ სთვლიან და უტიფ-
რად ააშკარავენ თავის ზრახვებს. სოლიდარისტები, რუსი
ნეოფაშისტები, განმარტავენ: «როსიანთა ნაცია არის ხალხთა
მჭიდრო ოჯახი, რომელნიც ისტორიულად შემოკრებილი
არიან რუსის ხალხის გარშემო საერთო სახელმწიფოებრივი,
კულტურული და ეკონომიური ინტერესების შეგნებით». აქ
რამდენი სიტყვაა, იმდენი სიყალბეა. უდავო ისტორიული
ფაქტია, რომ ეს ხალხები აღმოსავლეთში არ შემოკრებილან
რუსის ხალხის ირგვლივ, არამედ ისინი იარაღით დაპყრობი-
ლი იქნენ ამ ხალხის მიერ და არც ერთი დასახლებული ინ-
ტერესი საქართველოს არ აერთიანებს რუსეთთან. რუსების
ეს უცნაური «როსიანთა ნაცია» წმინდა წყლის ველური გან-
მარტება და რუსი იმპერიალისტების ახალი გამოგონება
არის, იგი ისეთივე ნაძალადევი და არაბუნებრივი კონსტრუ-
ქციაა, როგორც დღევანდელი საბჭოთა კავშირი. ყველა ჯუ-

რის რუსი მოწადინებულია შეინარჩუნოს ბატონობა საბჭოთა კავშირში მომწყვდეულ უცხო ერებზე და ის კიდევ სხვებზედაც გაავრცელოს, ეს ერები კი იბრძვიან, რომ თავი გაითავისუფლონ ამ ბატონობისგან. ამ ერების, კერძოთ საქართველოს რაიმე სახელმწიფოებრივი კავშირი რუსეთთან. აგრეთვე ფედერაცია, ზევით განვითარებულ მოსაზრებათა მიხედვით, საეხებით გამორიცხულია.

თავისუფალი საქართველო დაამყარებს, თუ ეს აუცილებელი იქნება, კავშირს თავის მეზობელ კავკასიელ ერებთან, რომელთანაც მას საერთო კავკასიური ბუნების და საერთო ისტორიული ბედის და ნათესაური კავშირის ნიადაგზე შეთანხმება შეეძლება.

საქართველოს უშუალო პოლიტიკური დამოკიდებულება რუსეთთან იწყება მე-18 საუკუნის ოციან წლებში როდესაც პეტრე პირველის დაპყრობითი პოლიტიკის მეშვეობით რუსეთი კავკასიას მიადგა. პეტრე პირველმა, რომელიც სპარსეთ-ინდოეთის წინააღმდეგ ლაშქრობაზე ოცნებობდა, მოახერხა მრავალი დაპირებებით გადაებირებია თავის მზარეზე, როგორც მოკავშირე ამ ლაშქრობაში, საქართველოს მეფე ვახტანგ VI, რომელსაც ამ შემთხვევაში თავდაცვის ინტერესი ამოძრავებდა. ბრძოლის დაწყებისას პეტრემ უეცრივ პირი იბრუნა უკან რუსეთისკენ და მიატოვა ვახტანგი მარტოდ ბრძოლის ველზე. ამის შედეგი იყო ქართლის აღსრება მტრის მიერ. საქართველო-რუსეთის დამოკიდებულების ეს პირველი ეპიზოდი ამით გადავდა. რამოდენიმე ხნის შემდეგ ეკატერინე II განაახლა დამოკიდებულება საქართველო სთან და დაიყოლია ერეკლე II და სოლომონ I მონაწილეობაზე ოსმალეთთან ომში, მაგრამ საქართველოში გამოგზავნილი რუსის ჯარი გაყვა პეტრე პირველის კვალს, ის სისტემატიურად გარბოდა ბრძოლის ველიდან და სტოვებდა ქართულ ლაშქარს მარტოდ ძლიერი მტრის პირისპირ. ამ მზაკვრული და მუხთლოური პოლიტიკის მიზანი რყო საქართველოს დასუსტება და ამ რიგად მისი ადვილად დაუფლება. ეს იყო პოლიტიკა დაიმედების, ომში ჩათრევის და შემდეგ განწირვის. რუსეთს კარგად ქონდა გათვალისწინებული მრავალი მტრებით გარშემორტყმული საქართველოს მაშინდელი უმწეო მდგომარეობა და ის გარემოებაც, რომ თავისი სახელმწიფოებრივი არსებობისთვის მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში მებრძოლ საქართველოსთვის აგრესიულ არაქრისტიანულ მტრებთან მშვიდობიანი მორიგების მოდუსის გამონახვა შეუძლებელი იყო და იგი ბოლოს იძულებული იქნებოდა, ძლიერ ერთმორწმუნე რუსეთის მფარველობას ამოფარებოდა. რუსეთი არ მოსტყუვდა: დაქანცული და სისხლიდან დაკლილი საქართველო სდებს რუსეთთან 1783 წელში მფარველობის და მეგობრობის ხელშეკრულებას, რომელიც საქართველოს

სამეფო ტახტს და სახელმწიფოებრივ არსებობას უზრუნველყოფდა. საქართველო ენდო რუსეთს. მაგრამ ეკატერინეს მემკვიდრემ გასტეხა დადებული ფიცი და დაარღვია ხელშეკრულება, გააუქმა ქართული სამეფო ტახტი და მოსპო ქართული სახელმწიფო. რუსეთმა აქცია საქართველო რუსულ პროვინციად. ამოშალა ისტორიაში მისი ხსენება და გააქრო ის არათუ სახელმწიფოებრივად და კულტურულად, არამედ გეოგრაფიულადაც.

ამ ძალადობის წინააღმდეგ მთელი საუკუნის განმავლობაში წარმოებულ შეურგებელ ბრძოლის შემდეგ საქართველო ხდება ისევ თავისუფალი, დამოუკიდებელი, ცნობილი თვით საბჭოთა რუსეთის მიერ, რომელთანაც ის 1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულებით კეთილმეზობლურ განწყობილებას ამყარებს. მაგრამ საქართველოსთვის ეს ხელშეკრულებაც საბედისწერო ხდება: საბჭოთა რუსეთი არღვევს, საქართველოს მხრით ყოველი საბაბის მიუცემლად, ამ ხელშეკრულებას და ძალით იპყრობს თავისუფალ საქართველოს.

ჩვენ ვხედავთ, რომ რუსეთ-საქართველოს ორ საუკუნინი დამოკიდებულება დამყარებულია სიტყვის გატეხის და ლალატის პოლიტიკაზე ძლიერი რუსეთის მხრით, ეს პოლიტიკა ახასიათებს მას ისტორიულად. რა და ვინ არის იმის თავდები, რომ ბოლშევიზმის მემკვიდრე სხვა გზაზე ივლის? გულუბრყვილობა იქნებოდა ვიფიქროთ, რომ ეს მემკვიდრე დემოკრატია იქნება. დემოკრატია დეკრეტით არ დამყარდება, რუსეთის ისტორიულ და სოციალურ სინამდვილეში კი ის ჯერჯერობით მკვიდრ საფუძველს მოკლებულია. ამიტომაც დემოკრატიული პრეტენზიების მატარებელი მომავალი რუსეთი იქნება დეკრეტით მოვლინებული, შემთხვევითი და მაშასადამე უღლეური. რუსეთის ასეთ განვითარებაზე საქართველო თავის მომავალს ვერ ააგებს.

მ. ი.

მიუნხენი, 27 აგვისტო 1949 წ.

მაცხოვრებელი აღმოსავლეთი.

წასული წლის უკანასკნელ კვირეში გაზეთებმა მოიტანა ცნობა, რამაც დღევანდელ აბოზოქრებულ მოვლენების ჩრდილში თითქმის შეუმჩნეველად გაიარა. ცნობა აღნიშნავდა, რომ დადებულ იქნა მოგერიებითი ხელშეკრულება სპარსეთ-ოსმალეთ და საბერძნეთს შორის. ამ ცნობის გამოქვეყნების დროს სპარსეთის შაჰი შეერთებულ შტატებში იმყოფებოდა.

ეს იმ ხასიათის პოლიტიკური მოვლენაა, რომელიც თავის ფესვებით უშუალოთ დამკვიდრებულია დაინტერესებულ სახელმწიფოთა როგორც საგარეო პოლიტიკის, ისე

შეიარაღებულ ძალთა ორგანოებში. ამიტომ საჭიროა ამ მოვლენის განხილვა სამხედრო თვალსაზრისითაც.

დღეს, სულ ერთია, თუ აღნიშნული ხელშეკრულება ჩა მოყალიბებული და დადებულია, ან თუ ეს ცნობა ნაადრევია, მაგრამ უკვე ესადაცია, რომ მოსალოდნელ შეიარაღებულ შეხლის მთავარ ახპარეზზე ეს დიდ მნიშვნელოვანი და კონკრეტული გადაჯგუფება ჩამოყალიბდა.

ამ მოვლენის სრულ შეფასებისთვის აუცილებელია აღნიშნულ სახელმწიფოთა სივრცის ისტორიის გადახედვა.

მთელი ეს სივრცე ე. წ. მახლობელ აღმოსავლეთს ეკუთვნის. «მახლობელი აღმოსავლეთი» მთელ მეცხრამეტე საუკუნის განმავლობაში უდიდეს შენლათა წყაროს წარმოადგენდა და რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში არ სცილდებოდა მსოფლიო პრესის ფურცლებს. ამ საკითხმა უდიდეს გამწვავებას მიაღწია მაშინ, როდესაც რუსეთი უშუალოდ შეიჭრა მახლობელ აღმოსავლეთის სივრცეზე. ეს მოხდა მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში, როცა რუსეთმა მაგრა მოიკიდა ფენი კავკასიაში.

მახლობელ აღმოსავლეთისკენ რუსეთი მიიწევდა ორი გზით—ბალკანეთით და კავკასიით. ბალკანეთის მიმართულების პირველი უშუალო მიზანი სტამბოლი და სრუტეები იყო. მაგრამ ეს გზა არ იყო სპეციალურათ ხელსაყრელი. ბალკანეთის ერები იბრძოდნენ თავისუფლების მოპოებისთვის და ამ ბრძოლაში სიამოვნებით სარგებლობდნენ რუსეთის დახმარებით, მაგრამ მათ სრულიადაც არ სურდათ, რომ რუსეთს ოსმალეთის ადგილი დაეკავებია და შემდეგ თითონვე დაემორჩილებია ეს განთავისუფლებული ერები. ამის გამო ეს განთავისუფლებული ერები ხშირად სარგებლობდნენ სხვა მძლავრ სახელმწიფოთა დახმარებით, რომ შეუძლებელ ეყოთ რუსეთის გაბატონება ბალკანეთზე.

სულ სხვა პერსპექტივები გადაუშალა რუსეთს მახლობელ აღმოსავლეთის სივრცეზე კავკასიის დაპყრობამ. ამით გაეხსნა მას უახლოესი გზები მთელ მახლობელ აღმოსავლეთის დასაპყრობათ. და თვით კავკასია შეიქნა რუსეთისათვის ამ მოქმედების საუცხოვო ბაზათ და პლაცდარმათ.

ამ გარემოებამ სრულიად დაარღვია ამ სივრცეზე არსებული ძალთა განწყობილება და ყველა აქ არსებული სახელმწიფო მოსპობის საფრთხის წინაშე დააყენა.

რუსეთის აგრესიობას მახლობელ აღმოსავლეთის სივრცეზე, თავის საარსებო ინტერესების დაცვისათვის შეებრძოლა ინგლისი. ამ ორ მეტოქეთა შორის მახლობელ აღმოსავლეთის ყველა სახელმწიფოს და ერის ინტერესი ინგლისის მხარეზე იყო, ვინაიდან მათთვის რუსეთის სრული და უტყუარი განადგურება მოქონდა.

აღნიშნულ გარემოებამ რუსეთის და ინგლისის მძლავრი და გამამწყვეტი შეხლა აუცილებელი გახდა, მაგრამ ეს საკი-

თხი რიგიდან ჩამოხსნა სულ სხვა მოულოდნელ მოვლენამ. მახლობელ აღმოსავლეთის სივრცეზე მძლავრათ შეიჭრა ახალი მესამე ძალა—ეს იყო ბისმარკის მიერ შექმნილი ძლიერი გერმანია. გერმანიის იმპერია და ავსტრო-უნგრეთი, მიუხედავად თავიანთ მეტოქეობისა გერმანელ ერის საწინაო საკითხებში, ამ ერის საგარეო ხაზს ახორციელებდნენ ერთად და სრულ შეთანხმებით.

ამ ახალ ძლიერების მოქმედებამ ინგლისი და რუსეთი მიიყვანა იმ დასკვნამდის, რომ უკეთესია ეს მესამე ძალა მოიშორონ გზიდან და მის მოშორებამდის გადადონ თავიანთი მეტოქეობა. ამ ნიადაგზე ინგლისი და რუსეთი დაუახლოვდნენ ერთმანეთს. ამით მომავალ შეხლის და სამხედრო გათამაშების სარბიელმა მახლობელ აღმოსავლეთიდან ევროპის ცენტრში გადაინაცვლა და მახლობელ აღმოსავლეთის საკითხის სრული გადაჭრა დროებით რიგიდან მოიხსნა.

მოვლენათა ასეთ ვითარების შედეგი ორ პირველ მსოფლიო ომის ერთერთ მიღწევით მხოლოდ ის და დარჩა, რომ რუსეთის და ინგლისის შეჯიბრებიდან მოშორებულ იქნა გერმანიის, როგორც მესამე ძალა. ამით ამ ორ უდიდეს ომის მნიშვნელობა უბრალო მორიგე ბრძოლის მნიშვნელობამდის დაეცა და მთავარ საკითხის გადაწყვეტა კაჟიან თოფის დროიდან ატომის ხანამდის დაგვიანდა.

დღეს ამ სარბიელზე მესამე მეტოქე ძალა აღარ არსებობს და მთავარი გათამაშება დაუბრუნდა თავის პირველ დაწყებით გამოსავალ წერტილს, მაგრამ როგორ გამოიყურება დღეს ამ მოვლენის მთავარი მომქმედი მხარენი და რა სახით ეწყობა ამ პოლიტიკურ თამაშის სამხედრო გამომეტყველობა?

რომანოვების დინასტიის მიერ ჩამოყალიბებულ რუსეთის ძველ ეროვნულ ხაზს დღეს საბჭოთა წითელი რუსეთი ახორციელებს. მას უკავია აზიის კონტინენტის უდიდესი ნაწილი და მკვიდრი ფეხითა დგას ცენტრალურ ევროპაში. სულ ადვილათ შეუძლია შეესიოს დასავლეთ ევროპას და კონტინენტზე, თითქმის, არც ეგულება თავის სათანადო მოწინააღმდეგე შეიარაღებული ძალა.

მაგრამ ეს მიღწევა არ არის გამტკიცებული თუ რუსეთი ამ პოზიციაზე გაჩერდა. რუსეთს სიმკვიდრეს აძლევს მხოლოდ მახლობელ აღმოსავლეთის დაპყრობა. ამ შემთხვევაში აზიის დანარჩენი ნაწილი (ინდოჩინეთი და ინდოეთი) თავის თავათ ვარდება რუსეთის ხელში, ვინაიდან მისი დაცვა შეუძლებელი ხდება. მეორეს მხრივ რუსეთი იკიდებს ფეხს ხმელთაშუა ზღვის აუზში და კეტავს შავზღვას. ამით იგი მოწინააღმდეგისთვის მიუწვდენელს ხდის თავის სასიცოცხლო ნერვებს, მოთავსებულს სწორედ ამ ზღვის აუზში. ასეთ წარმატებას არ აძლევს რუსეთს დასავლეთ ევროპის არც ერთ სახელმწიფოს დაპყრობა. ამ ხაზს რუსეთი ახორციელებს მთელი შეგნებით.

რუსეთის ასეთ აგრესიას თავის სასიცოცხლო ინტერესებისათვის წინააღმდეგობას უწევს ანგლო-საქსონელთა ნაცია. ამ ერის ინტერესებს დღეს ერთათ ემსახურება ორი სახელმწიფო: ინგლისი და ჩრდილოეთ-ამერიკის შეერთებული შტატები. ამ სახელმწიფოთა ინტერესებს სრულიად ეგუება და მათ ძალებზე ამყარებს თავიანთ სახელმწიფოებრივ არსებობის დაცვას მახლობელ აღმოსავლეთის ყველა სახელმწიფო. არც სცდებიან. რუსეთი ამ სახელმწიფოებისთვის ნიშნავს სრულ პოლიტიკურ და ფიზიკურ მოსპობას, მაშინ როდესაც მათი არსებობა უკვე რამოდენჯერმე იქნა გადაარჩენილი სწორეთ ანგლო-საქსონელ ერთან მუშაობის წყალობით.

პოლიტიკურ ძალთა განწყობილებიდან ნათლად ჩანს, რომ ძველი კონტინენტი მომავალ შეხლაში წყნარ ოკეანედან ატლანტიკამდის ბრძოლის აღში იქნება გახვეული. თვით ევროპის სივრცეზე დიდ მოქმედებათა და არაჩვეულებრივ დიდ მანძილიან მოძრაობებს ექნება ალაგი, მაგრამ გადამწყვეტ მნიშვნელობის მოქმედებანი სწორეთ მახლობელ აღმოსავლეთის სივრცეზე თავსდებიან. ამ მოქმედებათა მთავარი ღერძის ერთი მხარე უკვე დღესვე ნათლად ეყრდნობა კავკასიის სივრცეს. ამით ეს კუთხე ახალათ იღებს თავის ძველ ისტორიულ როლს.

რა სამხედრო მნიშვნელობას ანიჭებს ამ ქვეყანას დღევანდელი პოლიტიკური მდგომარეობა?

რუსეთისათვის ეს სივრცე არის ჭიშკარი, საიდანაც იგი უნდა გამოვიდეს აღმოსავლეთის ნახევარ სფეროზე გასაბატონებელ ბრძოლისათვის.

რუსეთის მოწინააღმდეგისათვის კავკასია არის ის კლიტე, რაც რუსეთს თავიდანვე წაართმევს ყოველგვარ ინიციატივას მახლობელ აღმოსავლეთის სივრცეზე გადამწყვეტ სამხედრო გათამაშებათა წარმოებაში.

ეს მნიშვნელობა ორთავე მხარესთვის აქვს მთელ კავკასიას და არა მის რომელიმე განმარტოვებულ ნაწილს. ასევე იყო მუდამ კაცობრიობის ყოველ მნიშვნელოვან ისტორიულ მომენტში.

რასაკვირველია ამ სტრატეგიულ მნიშვნელობას ზედ ერთვის აგრეთვე ამ სივრცის ეკონომიური მნიშვნელობაც. რას წარმოადგენს ეს მდგომარეობა თვით კავკასიელ და ამ კონფლიქტის სხვა მოწაწილე ერთათვის?

მთელი კავკასიონი, უკვე ორას წელზე მეტია, რაც გამარტოვებული ებრძვის რუსეთის მძაფრ აგრესიობას. თვით კავკასიის წიაღშიც ყოველი თითოეული ერი გამარტოვებული ებრძოდა ამ უკანასკნელ დამპყრობელს. ამ ბრძოლის დასაწყისში კავკასიონმა ვერ მიაღწია საერთო ენას. რა უყოთ! ეს ის დრო იყო, როდესაც არა მარტო კავკასიელი ერები, არამედ ისეთი ერთსახოვანი ერნი როგორც გერმანეთი და იტალიაა მრავალ პატარა სახელმწიფოებათ იყვენ დაყოფილ-

ნი, რომელნიც ერთმანეთს გაუთავებლივ ებრძოდნენ. მიუხედავად ამ მოვლენისა დღევანდელ კონფლიქტშიც, ისევე როგორც მუდამყამს, ყველა კავკასიელ ერთა ბედი ერთი და განუყოფელი იქნება.

მაგრამ არსებობისთვის ბრძოლა ამ შეხლაში მარტო კავკასიის ერთა ბრძოლით არ იწურება. დღეს კავკასიის ერების გამარჯობებულ და თავგანწირულ ბრძოლის პოზიციებზე დგებიან ყველა დამონავეებული და დაპყრობილი ერები, რომელთა ხაზიც ბალტიის ზღვიდან პიმალაიმდე წვდება.

ამავე პოზიციებზე დგებიან ის ერები, რომელთაც, მართალია, დღეს სახელმწიფოებრივი თავისუფლება აქვთ, მაგრამ ამ თავისუფლებას სულ მოკლე ხანში დაკარგავენ და ფიზიკურ მოსპობის გზას დაადგებიან, თუ ერთა დამონავეების და დაპყრობის პროცესი შეჩერებული და უკუ შებრუნებული არ იქნა.

ეს კაცობრიობის ვითარების სულ ახალი ეტაპია. დღემდის თავისუფლებისთვის ბრძოლა მხოლოდ ორ უშუალოდ დაინტერესებულ ერის საკითხს წარმოადგენდა. დღეს კი ერთა დამონავეების პროცესის შეჩერება და უკუგდება უკვე საერთოთა კაცობრიობის ყოფნა არ ყოფნის საკითხათ ხდება.

აი მთელი შემადგენლობა იმ ბანაკისა, რომელიც, საკუთარ ფიზიკურ და სახელმწიფოებრივ არსებობის გადარჩენისთვის, ცხოვრების ვითარებამ ერთ ბრძოლის ხაზზე დააყენა და რუსეთის ეროვნულ აგრესიას დაუპირდაპირა.

საერთო ჯამში ეს არის შემდეგი ერი: თავისუფალი ძლიერება ანგლო-საქსონელთა ერის, ყველა დამონავეებული ერი და ყველა ის ერი, რომელსაც აუცილებლივ მოელის დამონავეება, თუ ერთა დაპყრობის პროცესი არ იქნა შეჩერებული.

რომ ეს სურათი სრული იყოს აუცილებელია თვალთა გადავალოთ კიდევ ერთ განსაკუთრებულ მოვლენას. ეს არის ომის და ბრძოლის იდეოლოგიური მხარე. იყო დრო, როდესაც ეს მოვლენა სამხედრო ელემენტათ არ იყო ცნობილი, მაგრამ დღეს აუცილებელია ამ საგნის რამე სახით საბრძოლო გათვლის ცხრილში აღება.

პირველ და მეორე მსოფლიო ომების მსვლელობამ დაგვანახა, რომ კაცობრიობის უდიდესი სიძლიერანი თავიანთ ოფიციალური იდეოლოგიით უკვე ნანგრევენათ იქცენ და აღარ ქონდათ არც ნივთიერი და არც ზნეობრივი საშუალებანი ბრძოლის წარმოებისა. ამავე დროს გამოჩნდნენ ახალი პოლიტიკური ძალები, რომელთაც ქონდათ იდეური ძალა ბრძოლის გაგრძელების, თავის არსებობისათვის და იბრძოდნენ კიდევ ბევრი ხანი ომის შემდეგ, როდესაც მსოფლიოს ოფიციალურ ძლიერებებმა უკვე დიდი ხნის წინ დაყარეს იარაღი და ხელები ზევით ასწიეს.

როგორ გამოიყურება ამ მხრივ მომავალ მოწინააღმდეგე ბანაკთა ელფერი? აქ საჭიროა ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ

საკითხი არ შეეხება ოფიციალურ სახელმწიფოებრივ «სახანინო» იდეოლოგიას.

რა იდეური მოტორი ამოძრავებს საბჭოთა ბანაკს? მისი ნამდვილი და უკანასკნელი მიზანი არის რუსეთის ერის შოვინისტურ აგრესიის დაგვირგვინება მსოფლიოზე საკუთარ ჰეგემონიის დამყარებით. ამის საშუალებას აძლევს მას მხოლოდ დაპყრობილ და დამონაგებულ ერების სამხედრო პოტენციალის განუკითხავი და უალრესი გამოყენება.

ყველა სხვა დაპყრობილი ერები, რომელნიც ამავე გზას ადგენ ცხოვრებამ უკვე დაამარცხა და ამ ლიანდაგიდან გადაადგო. რუსეთი უკანასკნელი ერია, რომელიც ჯერ კიდევ ამ ლიანდაგზე დგას და ლამობს ამ უკანასკნელ ზრახვის გატარებას.

რა ზნეობრივი სიმტკიცე და გამძლეობა აქვს ამ ერთა მონობის უკანასკნელ აპარატს?

დღეს მას ვეღარ ყოფნის თავის საუკეთესო ხანის საშუალებანი, რომლითაც მან გაიარა მთელი მეცხრამეტე საუკუნე. დღეს მსოფლიო ჰეგემონიის მოპოებისთვის უდიდეს საშუალებების გამოსაღებათ, უკანასკნელი დამპყრობელი სახელმწიფოები უშუალოდ შეუდგენ დამონაგებულ ერების ფიზიკურ განადგურებას; ამ პროცესის გასატარებლათ და გასამტკიცებლათ იძულებულნი არიან ინდივიდუალური მონობა ისეთ უალრესობამდის მიიყვანონ, რომ თვით პირამიდების დროის მონობაც კი სუსტ და მკრთალ მონაგონს წარმოადგენს.

როგორი საბრძოლო გამძლეობა აქვს ასეთ პოლიტიკურ ქმნილებას? მის შეიარაღებულ ძალას შეუძლია ბრძოლა მხოლოდ მანამ, სანამ სახელმწიფოს ტერორის აპარატს შეუძლია მოქმედება მთელი თავისი სიზუსტით. იქ, სადაც ეს აპარატი რაიმე შეფერხებას შეხვდება, თავდება ამ ბანაკის საბრძოლო ვარჯისობაც: ეს მომენტი იწყება დღევანდელ სახის ბრძოლის ველიდან. ეს არის უკანასკნელი სიტყვა ერების დაპყრობის ბანაკისა.

როგორ გამოიყურება მოწინააღმდეგე ბანაკის სიმტკიცე? ამ ბანაკში გროვდება ყველა ის ელემენტი, რომელსაც აქვს გადაწყვეტილება და უნარი ბრძოლისა თავის არსებობისთვის.

ამ ერების მიზნებს კაცობრიობა მიყავს ერთ გარკვეულად ჩამოყალიბებულ მდგომარეობისაკენ—მოსპობა ერთა მონობის. ამ ერებთან მუშაობა ეწყობა თავისთავათ, ყოველგვარ იძულების გარეშე, საკუთარ და საერთო ინტერესების შეგნებით. მათ შორის მაგრათ იკიდებს ფეხს შეგნება, რომ როგორც თვით ბრძოლა, აგრეთვე მის მონაპოვართა შენარჩუნება საერთო ძალებით უნდა იქნეს გატარებული.

ეს ბანაკი ბრძოლის ველზე გამოვა ყოველგვარ იძულების გარეშე ურყევი გადაწყვეტილებით, რომ მოიპოვოს და განამტკიცოს საკუთარ არსებობის უფლებანი. ეს გარემოება ქმნის მძლავრ უპირატესობას მოწინააღმდეგე ბანაკისადმი.

ბევრი ნიშანი გვიჩვენებს იმას, რომ ეს ბრძოლა გათამაშდება მოკლე ხანში, ჯერ ისევ თანამედროვე თაობის მკერდზე. მისი იდეოლოგიური სახე ხაზს უსვამს კიდევ ერთ განსაკუთრებულ მოვლენას.

ეს იქნება გადამწყვეტი ბრძოლა, რომელიც დიდი ხნით შეცვლის და ჩამოაყალიბებს კაცობრიობის არსებობის სახეს. ამ ბრძოლის უშედეგო გათავება შეუძლებელია. იგი ან მოსპობს ერთა მოწოდების პრინციპს და ეს ერები საკუთარ წიაღში დაამყარებენ ინდივიდუალურ თავისუფლებას.

ან, თუ ეს მიზანი ვერ იქმნა მიღწეული, დღევანდელ ბრძოლის ტექნიკამ ისეთ საფეხურს მიაღწია, რომ კაცობრიობას არ შეუძლია გაუძლოს ხანგრძლივ ომებს და ეს უკვე საერთო კითხვის ნიშანს უსვამს თუ კაცობრიობა მოახერხებს კულტურულ კრებულის სახის შერჩენას.

რა სახელმძღვანელო დასკვნები გამომდინარეობენ არსებულ მდგომარეობიდან ჩვენთვის, კავკასიელ ერებისთვის?

მიუხედავად მიიმე წასულის და არსებობისთვის ბრძოლის უძნელეს სახისა, ამ ერებმა განვლეს თავიანთ ისტორიის უმძიმესი ხანა, როდესაც იძულებულნი იყვნენ ებრძოლათ განმარტოებულნი. მათ ეროვნულ სახის შერჩენით მოაღწიეს იმ მომენტამდის, როდესაც ერთა განთავისუფლების საკითხი უკვე საერთო კაცობრიობის ყოფნა არ ყოფნის საკითხათ იქცა. ჩვენი დამპყრობელისთვის შეუძლებელია თავის საბოლოო მიზნის მიღწევა. მისთვის შეუძლებელია კავკასიელ ერების ფიზიკური მოსპობა. დასასრულ, როგორც დამახასიათებელ ისტორიულ ფაქტს, კიდევ ერთ მოვლენას უნდა მიექცეს ყურადღება.

აღსანიშნავია, რომ ორ მოწინააღმდეგე მსოფლმხედველობათა საბრძოლო გათამაშების გადამწყვეტ მოქმედებათა სარბიელი თავსდება იმ ძველ ბრძოლის ველზე, სადაც ყოველთვის წყდება და ასეთი განზომის საკითხები. ეს არის ე.წ. მახლობელი აღმოსავლეთი, რომელიც წარმოადგენს აკვანს კაცობრიობის დღევანდელ კულტურისა.

ვ. ნა—ლი.

ჩ ე ლ ა შ ც ი ი ს ა ზ ა ნ .

ჩვენ გვსურს დავებუდოთ სია იმ პირთა, ვინც საქართველოს თავისუფლებისათვის ბრძოლაში დაიხოცა: ასეთებია აჯანყებაში მონაწილენი და დახოცილნი, რუსეთში და ციმბირში გადასახლებულნი და იქ გარდაცვლილნი.

ვთხოვთ ყველას, ვინც იცის ამათი სახელი და გვარი გვაცნობოს და თან მოაყოლოს მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები.

ნოე ჟორდანიას დაბადების დღე.

მიმდინარე წლის 15 იანვარს ნოე ჟორდანიას შეუსრულდა 82 წელი. მიუხედავად იმისა, რომ ამ დღის აღსანიშნავად არავითარი ორგანიზაციული თადარიგი არ ყოფილა მიღებული, მის ბინაზე თავი მოიყარა საკმაოდ მრავალ რიცხოვანმა მეგობრებმა და აგრეთვე სხვადასხვა პარტიის წარმომადგენლებმა, მათ შორის იყო პარიზის ქართველთა კლონის თავმჯდომარე ბ-ნი ლ. ზურაბიშვილი, რომელმაც მიულოცა დაბადების დღე. დამსწრეთა შორის ევ. გეგეჭკორმა სიტყვით მიმართა მას, უსურვა დღეგრძელობა ქართველი ერის საბედნიეროდ. ნოემ მადლობა გადაუხადა ყველას და გამოსთქვა რწმენა ახლო მომავალში საქართველოს განთავისუფლების.

ნ ი ნ ო რ უ ს ი ა.

1949 წ. 5 დეკემ. პარიზში გარდაიცვალა დიდი ხნის ავთომყოფობის შემდეგ ნინო თოფურიძე-რუსიას. ის იყო დიდი ისტორიული წასულით. საქარ. სოც.-დემ. პარტიამ პირველათ იხილა ქართველი ქალი თავის ორგანიზაციაში პროპაგანდისტის და ორგანიზატორის როლში. ეს იყო ნინო რუსიასი. თბილისის ს.-დემ. ორგანიზაცია დიდათ კმაყოფილი იყო ამ ახალი მოვლენით, რასაც იმან დიდი ფართო მიღება გაუკეთა. შემდეგ ნინომ კიდევ მონახა ორი ქართველი ქალიშვილი მცოდნე და ენერგიული და შემოიყვანა პარტიაში. ნინომ პირველმა გაულო სოც.-დემ. პარტიის კარები ქართველ ქალს. მისი ხსოვნა დარჩება მუდმივად ჩვენს ისტორიაში. მის მეუღლეს ამბ. მ. რუსიას ვუცხადებთ ღრმა თანაგრძნობას და გულითად მწუხარებას.

თამარა რამიშვილი.

დაუვიწყარი ნოე რამიშვილის უკანასკნელი ქალიშვილი თამარა გარდაიცვალა, 1949 წ. 2 დეკემ. პარიზში, ხანგრძლივი ავთომყოფობის შემდეგ. გოგო ახალგაზდა, გონიერი, მშრომელი და ნიჭიერი ასე უცებ დაეკარგა მის ოჯახს. ვუცხადებთ მის ოჯახს ჩვენ გულწრფელ თანაგრძნობას და მწუხარებას.

დახმარება «ჩვენი ღრუბა»-ს.

ავსტრიიდან რედაქციამ მიიღო ქართველ პატრიოტი-საგან ათასი ფრანკი.

ფული და დასაბეჭდი მასალები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი მისამართით:

P. Sardjveladzé.

35, rue de l'Aude 35. Paris (14)

Imprimerie Coopérative Arpajonnaise, Arpajon.